

SKRIFTER UTGIVNA GENOM LANDSMÅLSARKIVET I LUND

9

BLEKINGSKA DIALEKTSTUDIER

AV

SVEN BENSON

II

GLEERUPSKA UNIVERSITETSBOKHANDELN · LUND

SKRIFTER UTGIVNA GENOM LANDSMÅLSARKIVET I LUND

9

BLEKINGSKA
DIALEKTSTUDIER

AV

SVEN BENSON

II

GLEERUPSKA UNIVERSITETSBOKHANDELN · LUND

*Tryckt med anslag från
Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet
och
Carl-Bertel Nathorsts vetenskapliga stiftelse
samt
Magn. Bergvalls Stiftelse*

LUND 1981
BLOMS BOKTRYCKERI AB

3

KRING DE KORTA VOKALERNA
i OCH *e*

Inledning

I förordet till första delen av detta arbete framlade jag min syn på valet av problem som borde behandlas inom ramen för Blekingska dialektstudier: det gällde att taga upp sådana frågor som tarva en specialundersökning för att en blekingsk ordbok skall kunna komma till stånd och bli användbar. I inledningen till det första avsnittet — Kring *u* och *o* i gammal kort rotstavelse — diskuterade jag vidare vissa principiella teoretiska och metodiska problem. När jag här kommer att undersöka vissa problem rörande de korta vokalerna *i* och *e* i de blekingska dialekterna måste detta ske under ytterligare utvidgande av vissa tidigare teoretiska resonemang. I samband med diskussionen av hur ordmaterialet med äldre *ü* och *ö* lämpligen skall avgränsas, framlade jag bl.a. vissa kritiska aspekter på det ofta slentrianmässiga användandet av termen »äldre». De där framförda synpunkterna är i hög grad aktuella även när det gäller problemen kring *ɪ*. Att dra en klar gräns mellan (ursprungligen) kort och förkortat (tidigare långt) *i* låter sig icke göra. Förkortning kan nämligen inträffa vid olika tider i olika positioner. I vissa fall föreligga ord-dubbletter med lång och förkortad vokal, varvid associationen mellan former med lång och förkortad vokal kan vara av växlande styrka. Vidare är att märka, att i vissa lånord vokalen kan ha varit lång i det långivande språket eller målet, medan den omedelbart eller efter kortare eller längre tid förkortats i det låntagande målet.

Av grundläggande betydelse för studiet av korta vokaler i svenska är Hesselmans djuplodande undersökning De korta vokalerna *i* och *y* i svenska (1909—1910). Hesselmans undersökningsmetod var anpassad efter förhållandena i östra Svealand, och redan i arbetets disposition lågo viktiga resultat förborgade. De undersökningar av hithörande frågor, som företagits på götiskt-sydsvenskt målområde, ha i viss utsträckning kunnat

grundas på Hesselmans arbete. Främst i raden bland dem, som djupare trängt in i problemen kring *i* och *ÿ* på detta område, står Wigforss, Swenning, Lindroth och Hedström, medan Götlind för västgötamålen givit en mera summarisk framställning. Swennings behandling av problemen avviker i metodiskt hänseende från Wigforss, Lindroths och Hedströms, som står varandra mycket nära, i det att Swenning icke utgår från fornspråkliga ljud och former utan från målens ljud- eller, om man så vill, fonembestånd. Vissa frågor rörande utvecklingen av kort *i* behandlas även av Benson i Südschwedischer Sprachatlas 3.

Den fråga, som främst tilldrar sig intresse och som först måste behandlas, är de blekingska målens fonembestånd i fråga om slutnare främre orundade korta vokaler. Det är välbekant att det nusvenska riksspråket i dess mellansvenska variant knappast särhåller de starktoniga vokalerna i orden *hetta* och *häätta*, medan däremot vokalen i ordet *hitta* hålls klart skild från vokalen i de två föregående orden. Likaså hålls vokalen i ordet *lim* skild från sammanfallsprodukten i *lem/läm*. I södra Sverige är läget ett annat. I talspråk med stark sydsvensk lokalfärg skiljer man mellan *hetta* och *häätta*, mellan *lem* och *läm*. Däremot sammanfalla ej sällan *hitta* och *hetta*, *lim* och *lem*, *rim* och *rem*. Medan sålunda fonemet *æ* i sydsvenskt riksspråk klart skiljer sig från fonemet *ɛ*, ligga *ɛ* och *i* varandra så nära att oppositionen saknas i många personers språk.

Vända vi oss till dialekterna, finna vi i den vetenskapliga litteraturen på flera ställen, hurusom *ɪ*- och *ɛ*-fonemen berett upptecknarna stora svårigheter. N. Linder säger (s. 3) i sitt arbete Om Allmogemålet i Södra Möre härad, att han använder bokstaven *i* för det ljud som återfinnes i riksspråkets *stil* och *stilla* men tilllägger: »I kort stafvelse har denne vokal en dragning åt *e*, som mången gång gör det omöjligt att höra någon skilnad i uttalet mellan dessa båda bokstäfver.»

Wigforss har utförligare redogjort för de svårigheter han mött i södra Halland. Efter att ha konstaterat att äldre kort *i* vanligen kvarstår som kort i gammal lång rotstavelse skriver han SHF s. 24:

»Kvaliteten växlar från spetsigt *i* över *e*, *a*, *æ*, *ɑ* ända till *a*. De fyra sista ljuden — *e*, *æ*, *a*, *ɑ* — uppträda i mycket begränsad omfattning, nästan uteslutande framför r-förbindelse. Huvudmassan

av gamla långa rotstavelser med *i* visar alltså *i*, *z* eller *e*. Vilken kvalitet som väljes, är med all sannolikhet beroende på de omgivande konsonanternas karakter, men reglerna äro icke alltid klara. De olika sockenmålen äro varandra rätt olika med avseende på graden av öppenhet hos vokalen, men även inom samma socken växlar uttalet, ock t.o.m. hos enskilda individer torde uttalslattuden kunna vara ganska stor. Åtminstone förekommer tillfälligtvis ett uttal ganska mycket öppnare eller slutnare än det, som för individen kan anses som det regelbundna. Då mitt material nu är mycket begränsat, är det i hög grad sannolikt, att dylikt tillfälligt uttal kommit med, som jag icke äger möjlighet att skilja från det vanligen förekommande. Slutligen är det tämligen säkert, att former, som antecknats, medan uppmärksamheten varit riktad på andra för tillfället intresserande företeelser, i viss utsträckning blivit missuppfattade. Vad beteckningen beträffar, måste vidare märkas, att *i* ock *z*, *e* avse slutnare ock öppnare ljud, utan att jag vågar ansvara för noggrann överensstämmelse med det av Imalf. avsedda uttalet.» I en not tilläges här: »Mina ärlsta uppteckningar från Ens., vars mål var det första jag undersökt, torde i en mängd fall ha tecknet *i* för ett ljud, som jag senare genomgående måst återge med *z*. Någon förfnyad kontrollering av materialet har jag ej varit i tillfälle att företaga.»

Wigforss fortsätter: »Den följande framställningen gör under sådana förhållanden inte anspråk på att ge mycket mer än det upptecknade materialet. Likväl har jag ansett mig böra påpeka de tendenser, som på vissa punkter med större eller mindre grad av sannolikhet kunna upptäckas.

Materialet är ordnat efter den följande konsonantens natur, fastän den föregående stundom spelat en icke obetydlig roll.»

Även Lindroth har (i Ölfolkm. I, s. 12 f. och 73 f.) berört svårigheterna kring de korta *i*- och *e*-vokalerna. Han skriver: »I någon mån torde varje upptecknare bestämningar vara påverkade av vad han, med utgångspunkt i sitt eget språk i den mån han tror detta representera rspr., menar vara den normala variationen av en viss vokal. Ett ex. på hurusom detta möjligen kan ha inverkat också på mitt eget beteckningssätt anser jag mig böra anföra. Vid mina uppteckningar i ö. Räplinge åtföljdes jag vid ett tillfälle av min nu avlidne vän, Fil. Dr Fredrik Horn. Denne,

själv infödd Räpplingebo, hade icke samma uppfattning som jag om gränsen mellan *i* och *e* (i mindre mån gällde avvikelsen *y* och *ø*). Han hade betydligt mindre anspråk än jag på »öppenhet» innan han ville använda *e*. Detta tecken ville han alltså sätta där jag ännu fann *i* (eller åtminstone *ø*). Jag hade snarare väntat mig tvärtom; ty H. hade själv *e* i flera fall där normalt röspr. har *i*; t.ex. *i hitta, sitta*. Men det kan tänkas, att han tidigt blivit medveten om avståndet mellan detta ljud och verkligt *i* (som han själv naturligtvis i andra fall hade både som kort och som långt) och fördenskull såsom sådant blott ville erkänna de slutnaste varieteterna.»

Efter att ha refererat till Wigforss och särskilt till hans framhållande av uttalsslatitud hos enskilda individer, påpekar Lindroth att Wigforss ord i huvudsak gälla även för öländska mål. Han fortsätter: »Och säkerligen behöver man därvid icke tillgripa riksspråksinflytande; påståendet gäller nog om det äkta målet. Detta hindrar naturligtvis icke, att man skulle kunna tala om ett visst normaluttal av varje ord eller varje förbindelse inom ett eljest (relativt) enhetligt sockenmål. Anledningen till den bristande stabiliteten synes mig delvis ligga däri att *i* är så ytterligt känsligt för vidstående konsonants eller konsonanters artikulation. Om exempelvis *t v å* kons., en föregående och en efterföljande, så märks till att ge vok. ett öppnare uttal, blir ett sådant relativt normalt i den kombinationen; i ett annat fall, t.ex. då blott en kons. verkar i samma riktning, eller då den ena kons. verkar öppet uttal, den andra i någon mån konserverande o.d., blir normaluttalet mindre öppet osv. Man kan sålunda i målet ha fått en fonetiskt betingad serie av varann ytterst närliggande vokaler. Örat håller dem säkerligen blott till en del isär, och så kan vokalen i en viss kombination lätt få det för den talande lika förtrogna uttal som fonetiskt hör hemma i en mycket närbesläktad förbindelse osv. — Det nu gjorda antagandet att i öl., såsom på andra håll, de omgivande kons. äro en viktig orsak till skiftningarna i uttalet av äldre *i*, räfffärdigas av det material som nedan framläggas. Det visar sig, att trots den bristande stabiliteten »uttalsgrupper» fås fram just efter kons:s kvalitet. Fluktuationen inom en grupp med (abstrakt fonetiskt sett) lika betingelser är nämligen ej större än att dock vissa fasta punkter finnas.»

Wigforss, Lindroth och Hedström äro typiska representanter

för en viss riktning inom den historiskt orienterade dialektforskningen. Det material, man söker arbeta med, är den »genuina» dialekten, d.v.s. ett från sentida riksspråksinfluenser rensat dialektmaterial. Materialet grupperas utifrån historiska synpunkter och man fastställer med enkla grepp vilka utgångsformer som böra supponeras. Det språk man sålunda i allmänhet laborerar med är en rekonstruktion av den lokala variant av språket som bör ha förelegat före stavelseförlängningen. Målet för denna forskning blir att finna och analysera den rika mångfald som utvecklats ur det förutsatta enkla medeltidsspråket.

I en forskningsmetodik som denna kan cirkelbevisning lätt uppkomma. Ofrånkomligt är att en viss diskrepans stundom föreligger mellan det medeltidsspråk som dialektforskarna rekonstruera och det medeltidsspråk som textfilologerna arbeta med. Detta får emellertid icke bortskymma det faktum att utomordentligt viktiga forskningsresultat nåtts med den metodik som används av de nämnda forskarna. Graden av lagbundenhet i ljudförändringarna har klarlagts och en säker grund har lagts för den etymologiskt inriktade ordforsknings. Metoden har visat sig särskilt användbar vid undersökningar av större målområden. Däremot har det visat sig att dispositionella svårigheter uppstå vid behandlingen av lånorden. Även när det gäller rena arvord uppstå som ovan nämnts dispositionella svårigheter. Vilket ordmaterial skall behandlas under rubriken »Äldre ē»: *knä, få* eller *gren, sten*?

En historisk gruppning av ordmaterialet ger ofta en svåröverskådlig mångfald av former. Vid behandlingen av t.ex. äldre kort *i* i lång rotstavelse får man, såsom Wigforss och Lindroth framhållit, alla iakttagna nyanser av *i*- och *e*-haltiga vokaler. Det kan ofta i detalj klarläggas hur vissa faktorer främjat, andra förhindrat en vokalöppning eller en labialisering. Likaså erhålls en bild av de iakttagna tendensernas geografiska utbredning. Däremot kommer de enskilda målens struktur oftast i skymundan och sammanfall mellan äldre fonem, t.ex. äldre kort *i* och förkortat, äldre långt *e* belyses endast sparsamt.

I den del av Folkmålet i Listers härad, som bär rubriken Genetisk ljudlära, arbetar Swenning som bekant med fyra främre orundade vokaler: *i*, *e*, *æ* och *a*. Han definierar dem som ljud och benämner dem vokaler men behandlar dem närmast som fonem. På några ställen i sin framställning låter han det fram-

skymta, att de två första vokalerna — jag följer här Swennings terminologi — stundom komma varandra nära. Beträffande *i* säger han (s. 25): »*i* har i hela häradet ett klart ock energiskt uttal, dock utan friktion. Någon klangskillnad mellan långt ock kort *i* . . . gör sig i allmänhet ej märkbar, låt vara att en sådan skulle kunna konstateras vid en strängare fonetisk undersökning. Detta gäller åtminstone om de vuxnas språk. Vad den uppväxande generationen beträffar, finnes nog en tendens till ett öppnare uttal av kort *i*-ljud (mer eller mindre tydligt *i*), särskilt i de östra ock södra delarna av häradet, en företeelse som bör betraktas såsom ett led i den allmänna förslappning ock förmjäkning, det yngre släktets språk uppvisar.» I konsekvens härför upptar Swenning i rubriken s. 40 *i* som en parentetisk sidoform till *e*. Rörande *e* skriver Swenning (s. 26) att det över hela häradet, såväl långt som kort har ett mycket spetsigt uttal, varvid någon olikhet vid olika kvantitet ej förmärkes.

Beträffande *e* skriver Swenning (s. 26): »*e*, för så vitt detta tecken nedan användes, representerar dels ett mer eller mindre öppet uttal av målets *i*-ljud enligt ovan under *i* gjord anmärkning, dels också ett på mindre framskriden utveckling beroende, i vissa fall ännu anträffbart slutnare uttal av eljest vanligt *e* (< *i*) . . . *e* får följaktligen fattas blott såsom ett något varierande mellanljud mellan *i* och *e*.» I rubriken s. 75 upptages *e* som parentetisk variant till *e*.

Kontentan av Swennings resonemang blir att *e* som variant till *e* är en arkaism men som variant till *i* ett dekadansfenomen.

Likväl rymmer Swennings påpekande mycken sanning. Det är ofta svårt att iakttaga skillnaden mellan *e* och *i* i Blekingemålen. *E*-vokalen är i regel så slutet att den av en ovan iakttägare kan uppfattas som en *i*-haltig vokal (*e* eller t.o.m. *i*). Detta är orsaken till att denna undersökning måste göras.

Med bortseende från de historiska och moraliseringar synpunkterna kan man tolka Swennings uttalande så, att Listermålen har ett *i*-fonem med en realisationslatitud *i*—*e* och ett *e*-fonem med en realisationslatitud *e*—*e*. Som en konsekvens därav bör i Listermålen ordet *slem* adj. 'dålig', som normalt heter *slem*, även kunna uttalas *slem*, men icke *slim*; *slem* s. 'sekret' uttalas *slim* och bör även kunna uttalas *slim* men icke *slem*.

I övrigt märker man i Swennings framställning icke mycket av

de angivna fonemlatituderna. Han särhåller strängt *i* och *e* i sin framställning och endast någon gång kan man mellan raderna läsa att fonemklyftan stundom måste vara minimal.

Här må även Børge Andersens undersökning av det bornholmska Rønnemålet något beröras. Boken Rønnemålet (1959) bär undertiteln En strukturalllingvistisk analyse af udtryksplanet i en bornholmsk dialekt, och Børge Andersens metodik skiljer sig radikalt ej blott från de historiskt arbetande forskarnas (ex. Wigforss, Lindroth, Hedström) utan även från Swennings. Børge Andersen skjuter kommutationsprovet i förgrunden vid arbetet att från iakttagna fonetiska realiteter (vokoider, resp. kontoider) nå fram till »primitive centrale invarianter», vilka tillika äro att betrakta som prætaxem. Ehuru jag på åtskilliga punkter ställer mig reserverad till den mera avancerade analys som för fram till taxem och glossem, menar jag dock att Børge Andersen nått väsentliga resultat — både teoretiskt och praktiskt — just på vägen fram till prætaxem.

Bland de resultat som här främst intresserar är iaktagelsen (s. 81) att någon funktionellt giltig distinktion ej existerar mellan öppet och slutet kort *i* och vidare att ej heller någon strukturellt relevant motsättning förefinnes mellan korta höga och korta mellanhöga vokoider, d.v.s. mellan kort (öppet eller slutet) *i* och kort *e*. I Rønnemålet föreligger växling mellan *i*- och *e*-haltiga ljud, varvid i språkbruket de höga nyanserna föredragas i samband med palatalitet hos efterföljande konsonant. »Det vil i glossematisk sprogbrug sige, att *i*, *y* . . . vil være at bestemme som varianter i korrelation til henholdsvis *e*, *ø* . . . overalt, således 1) at *i* og *y* er varieteter solidarisk med konsonantvariationer, hvis manifestationer er palataler . . . og 2) *e*, *ø* . . . varieteter solidarisk med disse konsonantvariationers korrelater, der har velær manifesteration . . . 3) i andre konsonantrelationer er *i/e*, *y/ø* . . . varianter.»

Det är sed att kommutationsprov redovisas med minsta möjliga material. I och med att ett kommutationsfall föreligger, brukar oppositionen oftast anses fastställd, varefter positiva slutsatser om fonems existens dragas. Det förefaller mig emellertid som om man icke ägnat tillbörlig uppmärksamhet åt de teoretiska grunderna för bevisandet av att varianter, icke invarianter, föreligga i ett visst givet läge. Ett fastslående av att endast ususbetingad

variation föreligger så snart man icke lyckas genomföra kommutationsprov med positivt resultat är givetvis ytterst farligt. Jag kan icke neka mig att här i extenso återgiva § 107 i Børge Andersens ovan citerade arbete: »Også inden for vokalismen foreligger det ususregulerade begrænsninger, der vanskeliggør eksemplifikationer af kommutationsmulighederne. Idet *o* har et stærkt begrænset antal konsonantrelationer, kan det ud fra materialet ikke dokumenteres, at der består kommutation mellem *o* og *y'*, *o* og *u'*. Da det imidlertid hverken er teoretisk forsvarligt på grundlag af tilfældige lakuner i relationsmuligheder eller i øvrigt hensigtsmæssigt for analysens videre forløb at identificere disse størrelser, postuleres der derfor kommutation mellem størrelserne inbyrdes, og analysen føres videre under hensyntagen hertil.»

Här föreligger således ett fall, där man trots frånvaron av bevismaterial postulerar kommutation, detta trots att undersökningen genomföres på levande dialekt. I betydande utsträckning bliva vi emellertid efter hand hänvisade till att anställa undersökningar, där ett redan nedskrivet material är enda källmaterialet. För arbete med en dialektdatabok äro vi till allra största delen hänvisade att arbeta med uppteckningar, som måste betraktas som avslutade, d.v.s. arbeta med ändliga eller begränsade texter. Vill man rätt förstå, vilket system och vilka ljud som ligga bakom en äldre upptecknarens former, så har man, om detta material förefaller för litet, icke möjlighet att direkt vinna ökad klarhet genom att själv göra uppteckning av enstaka kompletterande glosor på den förre upptecknarens undersökningsort. Om det nyttillskomma materialet ändemot blir så fylligt att det kan analyseras som system, kunna de äldre formerna tillgodogöras genom jämförelse med de senare, nämligen om det äldre materialet låter sig projiceras på det nya deducerade systemet.

Principiellt bör det vara möjligt att tillämpa ett likartat förfarande på ett visst dialekt om råde. Det kan tänkas att man vid en första undersökning icke finner något ordpar, vari betydelsen ändras vid byte mellan två varandra närliggande vokaler. Däremot finner man kanske åtskilligt som tyder på att vokalkvaliteterna äro intimit förknippade med kringstående konsonanter kvalitet och så länge kommutationsprov med positivt resultat icke kunnat genomföras är man böjd att räkna med kombinatoriskt betingad variation. Grundligare punktundersökningar, som kunna genom-

föras tack vare ett större primärmaterial, kunna emellertid bevisa existensen av kommuterande ordpar och därmed förhandenvaron av invarianter, det vill i detta fall säga två skilda vokalfonem på vissa punkter inom ett större målområde. Om vi sålunda finna att strukturellt relevant opposition föreligger i de mål, som äro grundligast undersökta, bör det vara möjligt att med utgångspunkt i likartat språkbruk, d.v.s. likartad relation mellan grafem och ordbestånd i materialet från geografiskt närliggande mål utsträcka systemet till att gälla även vissa mål, i vilka kommutation icke kunnat dokumenteras. Här har alltså en förskjutning av bevisbördan skett. Vi bliva nödsakade att räkna med att invarianter, d.v.s. skilda fonem föreligga, ända tills dess motsatsen blir bevisad.

Frågan om kommutationsmaterialets fyllighet har ytterligare en aspekt. Vid en undersökning i fältet har upptecknaren möjlighet att få vissa upplysningar som kanske icke stå att vinna, när man endast kan arbeta med ett nedskrivet material. Vi kunna antaga, att en forskare som gör uppteckningar efter löpande tal, skrivit *sit sup.* 'visum' men *set* pron. 'suum'. Att en relevant opposition föreligger mellan de två vokalerna säkerställes enklast om meddelaren anger att den förra formen omöjligen kan betyda 'suum' och den senare omöjligen 'visum' eller omvänt att den förra formen endast kan betyda 'visum' och den senare endast 'suum'. Tänkbart är nämligen även att en uttalslatitud *e—i* föreligger hos ett och samma fonem i denna position eller att den ena formen helt enkelt är missuppfattad. Denna kontrollmöjlighet står icke tillbuds vid arbete med skrivet material. Oppositionens relevans får säkerställas antingen genom att ett tillräckligt stort antal ordpar förebringas i ett och samma mål eller genom att samma opposition påvisas över ett större område, varvid man har rätt att i viss utsträckning bortse från fonemens realisation.

Ett exempel på de svårigheter som forskaren kan möta, erbjuda de dialektala motsvarigheterna till riksspråkets pron. *sitt* och *sup. sett* i Blekinge. Materialet framläggas här helt ofriserat och med upptecknarens signum inom parentes efter ortsangivelsen.

Pron. *sitt* är påfallande tunt belagt: *set* Mj (BB), Mö (JS), As (TA), År (BB), Öl (BB); *sit* Tj (EP); *sett* Hä (ES), Ba (GJ), Rö (GS). Desto rikligare äro beläggen för sup. *sett*: *set* Li (SP); *sit* Ro (AH), Si (SP), Tv (SP, IZ), Ed (AH), Nä (SP), Au (BG), Kr

(SP); *sit* Ho (HT), Öl (SB), Ro (AH), Si (GP), Fr (SH), Hj (SH), Ed (AH), Kr (HL); *sitt* ÖI (GJ), Ro (OAL, AH), St (AS), Ra (CH), Kr (SH); *sæt* Fö (MP); *sæt* Ra (MM); *sæt* Aö (EP), Jö (EP); *sæt* St (SB), To (SB); *sæt* Tj (EP); *söitt* Hä; *sööt* Ys (SB), Mö (JS), As (TA), Hä (TA); *sööt* Jg (SB), Ga (JS), *sæt* Mj (JS); *sööt* Jg (II), Ri (TA); *sööt* Ky (EK); *sajt* Jg (HJ); *saitt* Jg (OAp).

De västliga diftongformerna av sup. *sett* äro icke direkt användbara för undersökningen av de korta vokalerna *e* och *i*, då de äro kortvarianter till den s.k. *e*-diftongen och stå i nära samband med motsvarande långdiftonger i inf. I västra Blekinge, d.v.s. Listers och Bräkne härader, har verbet *se* fallande diftong, som uppkommit ur äldre långt *e*. I östra Blekinge heter verbet däremot *sy*, *sey* e.d., i det att *i*-fonemet stundom återges med tecken för stigande diftong, stundom med tecken för långt slutet *i*. Supinum visar förkortad motsvarighet till detta *i*-fonem. Endast det östliga materialet kan alltså användas för belysning av oppositionen mellan korta *i*- och *e*-fonem. I pron. *sin*, *sitt* följas icke vokalkvaliteterna åt; det är uppenbart att den tidigt förkortade vokalen i neutrum undergått öppning i samband med eller efter förkortningen. Det strängaste kravet på relevant opposition är att en viss upptecknare hos en och samme meddelare iakttar en viss kommutation. Det kan utan vidare slås fast att dessa betingelser över huvud taget mycket sällan föreligga. Upptecknaren är väl alltid känd, men sagesmännen anges endast mera sällan. I det ovan angivna materialet föreligger ren kommutation i Tjurkö-material i så måtto att samme upptecknare skrivit *sæt* 'suum' men *sæt* 'visum'. I Ölje hult är oppositionen mellan *set* 'suum' och *sitt*, *sit* 'visum' osäkrare, i det att formerna härröra från tre olika upptecknare.

Ett framläggande av det obearbetade materialet blir således endast det första ledet i undersökningen. Det ter sig ur teoretisk synpunkt angeläget att undersöka om det rika grafembeståndet döljer ett enklare fonemsystem och att icke stanna vid konstaterandet av utvecklingstendenserna. Ur praktisk synpunkt är det lika angeläget att komma till rätta med grafemrikedom. För ett ordboksarbete är det nämligen nödvändigt att reducera teckenbeståndet så långt det är möjligt utan att göra våld på den språkliga verkligheten, utan att undertrycka relevanta oppositioner eller viktigare kombinatoriska varianter. Det är emellertid icke utan

vidare givet att materialet låter sig restlöst fördelas på två kategorier, förslagsvis benämnda *i*- och *e*-fonem. Det kan tänkas att språket befinner sig i ett utvecklingsskede, där utvecklingen går mot ett ännu ofullbordat sammanfall mellan de två tentativt uppställda kategorierna eller mot uppkomsten av en tredje kategori.

I uppsatsen Fonetisk och fonematiske kartläggning (i Skrifter utgivna genom Landsmålsarkivet i Lund, 12) påpekades s. 159 att kommutationsprovet på vissa områden är till mycket litet gagn vid behandlingen av frågorna kring ö och ü. Såsom jag visade i första delen av detta arbete stödes emellertid kommutationen av den starka lagbundenheten i relationen mellan fonem och ordmaterial i bl.a. vissa delar av Blekinge. På detta område var växlingen mellan ö och ü dock icke betingad av kringstående fonems fonetiska karaktär utan --- åtminstone i viss utsträckning — av ordens grammatiska funktion eller kategori.

Oppositionen mellan två fonem kan vid ett kommutationsprov vara svag av bl.a. följande två väsensskilda men ytterst kanske dock besläktade orsaker. Dels kan oppositionen vara svår att belägga på grund av att antalet användbara ordpar är så ringa, dels kan oppositionen vara vansklig att fastställa genom den fonetiska klyftans ringhet. Just i fall där invarianter utvecklats ur tidigare varianter torde en kombination av dessa två försvårande faktorer föreligga.

Med bortseende från ett stort antal specialutvecklingar och med en stark förenkling av fakta kunna vi teckna följande historiska förlopp. Urnordiskan kände två korta orundade palatala vokaler, som kunna betecknas som fonem: *i* och *e*. Antalet ord innehållande kort *e* minskades starkt genom brytning och andra från språkhistorien välbekanta språkförändringar, men fonemet kort *e* bestod. Genom *i*-omljud av kort *a* uppkom ett nytt fonem, ä-fonemet. I bl.a. fornsvenskan och forndanskan sker så småningom, dock huvudsakligen förlitterärt, ett sammanfall mellan *e*- och ä-fonemen. Man brukar räkna med att detta sammanfall sker genom att *e*-fonemet får ett öppnare uttal. Alltjämt består en opposition mellan två korta främre orundade vokaler, nu benämnda *i*, resp. ä-fonem. Samtidigt har en likartad utveckling skett i fråga om de långa vokalerna. Samnordiskt långt *e* har (med vissa dialektala och positionella undantag) öppnats och sammanfallit med det långa ä, som uppkommit genom *i*-omljud av långt *a*. Det

är dock tveksamt om långt *e*-ljud saknats någonstans på östnordiskt område under den kritiska tidrymden från senare delen av urnordisk tid till de östnordiska handskrifternas begynnande och frågan spelar ingen väsentlig roll i detta sammahang. Väsentligt är däremot, att ett nytt långt *e* uppkommer, som sammanfaller med eventuellt kvarstående äldre långt *e*. Huvudsakligen är detta nya långa *e* framvuxet genom monoftongering av samnordiskt *æi*. Språket får härigenom tre långa, främre orundade monoftonger: *i*, *e*, *ä*. Så småningom växer även ett nytt kort *e* fram, bl.a. genom förkortning av långt *e*. Väsentligt är att kunna konstatera, att fornsvenska och forndanska känna tre korta och tre långa främre orundade vokaler: *i*, *e*, *ä*. Det faller sedan utom ramen för denna översikt över systemutvecklingen att beröra frågan om förhållandet mellan ordmaterial och fonem under olika skeden av de svenska och danska riksspråkens historia.

En kärngrupp av arvord föreligger, i vilka ett kort *i* förekommer i lång rotstavelse under samnordisk tid. Detta korta *i* öppnades med början redan under medeltiden på stora delar av det götiska området, om icke hindrande faktorer förelågo. Kunde man bortse från fall av förkortning av långt *e* och långt *i* skulle situationen vara relativt enkel. Man kunde då fortfarande betrakta den öppnade vokalen som ett *i*-fonem och tala om att detta hade olika öppningsgrader i olika positioner och i olika mål. Läget kompliceras emellertid av de inträdande förkortningarna av långt *e* och långt *i*. Ordet *lem* innehåller äldre kort *i*; detta öppnas i Listermålen till *e* och ordet heter *lem*. Ordet *lim* innehåller däremot äldre långt *i*; detta förkortas men öppnas icke; ordet uttalas *lm*. Därigenom blir oppositionen *e*:*i* fonologiskt relevant; *e* och *i* realisera olika fonem.

Detta ordpar har en fonologisk men icke historisk parallell i *rem* 'remsa' och *rīm* 'rimfrost'. Det förra ordet innehåller äldre långt *e* som förkortats, det senare däremot fornspråkligt långt *i* som förkortats.

Ställningen framför *m* är speciellt gynnsam för uppkomsten av kommuterande minimala par, då de långa vokalerna förkortats sent men konsekvent framför *m* och då *m* därvid icke överallt verkat öppnande. Eljest möta förkortningar främst framför vissa böjnings- och avledningsändelser. Neutrum av *min*, *din*, *sin* heter i Listermålen *met*, *det*, *set* med tidig förkortning och öppning och

parallelld därmed har neutrum av adj. *vit* fått formen *wet*. Där emot har verbet *vitta* 'vitmena' slutet *i*: *vita*.

Sedan oppositionen *e* : *i* kunnat påvisas med minimala par i vissa positioner och därjämte förklaras på historisk väg, är det tillåtet att projicera andra ord mot det funna systemet. Ordet *fisk* heter i listermålet *fesk* och det är tillåtet att betrakta vokalen som en *e*-vokal, även om ordet *fisk* icke ingår i något minimalt par. Den som hör ordet uttalas, identifierar vokalen med vokalljuden i *rem* och *met* ehuru vokalen i *fesk* står före och efter andra konsonanter. Identifikationen sker alltså på grundval av ljudligheten. Ordet *pisk* uttalas i samma mål *pisk*. På samma sätt identifieras vokalen här med vokalljuden i *rim* och *vita*. I ordet *pisk* föreligger ett förkortat, ursprungligen långt *i*, och här ligger förklaringen till att *pisk* uppträder med *i*-fonem, medan *fisk* fått *e*-fonem genom öppning av kort *i*.

Föreliggande undersökning får således ett teoretiskt och ett praktiskt syfte. Det teoretiska syftet blir att undersöka hur »äldre» *í* och *ě* utvecklats i Blekingemålen, vilka faktorer som påverkat utvecklingen, hur dialekten i detta sammanhang relevanta länord anpassats till målens ljudsystem och vilka dialektgeografiska olikheter som till äventyrs kunna iakttagas. Det praktiska syftet blir att undersöka, vilka främre slutna orundade fonem som förekomma i de olika Blekingemålen öster om Mörrumsån — målen i Listers härad vålla tack vare Swennings undersökningar inga problem — hur de olika fonemen realiseras i de olika målen och hur de olika upptecknarna analyserat och nedskrivit vokalerna. Ävenledes är det väsentligt att söka nå fram till säkra kriterier för bedömning av äktheten hos former i primärmaterialet, som kunna förefalla misstänkta. Först sedan klarhet nåtts på dessa punkter, går det att utnyttja det föreliggande brokiga materialet i ett beteckningssystem, som ger rättvisa åt såväl fonetiska som fonematiska aspekter.

Att däremot i detalj fastställa språkbruket på varje enskild undersökningsort faller utan ramen för denna undersökning.

Det material som i det följande läggs fram kan ur historisk synpunkt sägas tillhöra någon av följande kategorier.

1. Ord innehållande äldre *í* i gammal lång rotstavelse.
2. Ord innehållande äldre *í* i gammal kort rotstavelse.

3. Ord innehållande förkortat äldre ī.
4. Ord innehållande förkortat ē.

Denna skenbart enkla gruppering är mycket svår att följa vid en gruppering av materialet. Svårigheterna komma väl till synes i tidigare dialektmonografier. Särskilt må följande problem nämnas.

Mellan de klara typfallen av kort och lång rotstavelse ligger hela det ordmaterial, i vilket en konsonantgrupp följer på vokalen. Vissa konsonantgrupper framkalla i vissa mål samma utveckling hos den föregående korta vokalen som en enkel konsonant. Se därom t.ex. Wigforss SHF 20 ff., Hedström SSFM 26 ff.

Ordgruppen 3, ord innehållande förkortat äldre ī, kan icke klart avgränsas från den grupp som innehåller äldre ī i gammal lång rotstavelse. Förkortningar ha nämligen skett vid mycket olika tidpunkter. I de neutrala pronominalformerna *mitt*, *ditt*, *sitt* föreligger säkerligen en mycket tidig förkortning. Omvänt föreligger utan tvekan en mycket sen förkortning i temaformer som *viste* 'visade', *vist* 'visat' eller i verbet *likna*. Men på vilket stadium föreligger förkortning i ord som *ritsa* och *klister*?

Härmed komma vi över på frågan om lånord. I kort rotstavelse förlängs vokalen i Blekingemålen. Likväl uppträder kort vokal följd av lång konsonant ofta i ord som *skepp*, *vett*, *vettig*. Man kan betrakta dessa ord som unga lån ur riksspråket eller som riksspråksinfluerade.

Mera svårbedömd är den grupp som innehåller avledningar till ordstammar med ursprungligen lång vokal. Det nyss nämnda verbet *ritsa* innehåller stammen i verbet *rīta*. Men var har ordbildningen skett? På kontinentalgermanskt område? (Se SAOB.) Har ordet länats in i dialekten med kort vokal? Liknande problem bjuder subst. *klister*, inlånat i de nordiska språken från medellågtyskan (Hellquist EO). Nådde ordet Blekingemålen med lång vokal? Eller lånades det in i målen med kort *i* före eller efter den tid då en fonematisk opposition *i* : *e* utbildades i ställning framför *s* + konsonant? Om man utnyttjar de faktiskt föreliggande dialektaliga formerna för den ena eller den andra tesen, ligger det nära till hands att göra sig skyldig till cirkelbevis. Ett sådant uppstår lätt om man utnyttjar samma ordmaterial för att bevisa vissa ljudlagar.

Då ä-fonemets realisationer låta sig väl avgränsas från *i*- och *e*-fonemens, har undersökningen kunnat inriktas på det material, i vilket enligt en förberedande undersökning *i*- eller *e*-fonem kan misstänkas föreligga. Detta innebär i praktiken att alla ord, böjda eller oböjda, som innehålla något av grafemen *i*, *ɛ*, *e* eller *ɛɪ* (eller snarlik diftong) redovisas. Däremot redovisas inte former med tecken för lång vokal. Om t.ex. verbet *likna* i vissa mål har tecken för lång vokal, i andra tecken för kort, upptagas endast former från den senare gruppen av mål. Endast undantagsvis meddelas former med förlängd vokal; de kvantitativa förändringarna höra visserligen till de ljudhistoriska förloppen men sakna i detta fall betydelse för systemet. (Annorlunda förhåller det sig exempelvis i södra Skåne.) Likaså meddelas endast undantagsvis former med ä-fonem av ord som vanligen ha *e*- eller *i*-fonem.

Vid framläggandet av materialet grupperar jag detta med hänsyn till uppteckningsort och upptecknare samt med beaktande av den efter den starktoniga vokalen följande konsonanten. Sistnämnda princip har vållat vissa vanskligheter i det att palataliseringar av *nn* och *n*-förbindelser samt vissa assimilationer genomförts olika i olika mål. Att jag här givit en fonotaktisk gruppering företräde framför en etymologisk beror på det i vissa fall föreliggande starka sambandet mellan vokalkvalitet och följande konsonants kvalitet.

Tre av upptecknarna ha från barndomen varit förtrogna med den dialekt de tecknat upp, nämligen Märta Pettersson (Förkärla), Malte Mårtensson (Ramdala) och Gustav Pettersson (Sillhövda). Samma gäller Julius Swenning (Mörrum, LH.) med vars material vissa jämförelser göras. Samtliga dessa ha helt behärskat landsmålsalfabetet.

Upptecknare som vuxit upp med en dialekt ha en omedveten men ofta säker känsla för målets fonemsystem och deras uppteckningar kunna i viss mån betraktas som fonematiska; de ha ofta undvikit att beteckna vad de uppfattat som fonetiska petitesser. De övriga upptecknarna, Sven Pettersson, Bennie Bengtsson, Erik Kruuse, Einar Prawitz och Sven Benson, ha gått till verket med god fonetisk och dialektologisk skolning men utan den instinktiva känslan för fonemsystemet. De ha varit hänvisade till att iaktaga

och beteckna ljud utan att ha något system att projicera iakttagelserna mot men också lyhörda för rent fonetiska olikheter.

För att nå fram till den språkliga verkligheten bakom grafemrikedomen börja vi med att granska materialet från Förkärla, Ramdala och Sillhövda. Därefter behandlas materialet från Åryd och Torhamn.

Materialet

Förkärla

Märta Petterssons ordsamling från Förkärla härrör från åren 1932—1944 och omfattar 7.325 blad sedés.

1. Frf. *p*

ə:: *gesippel* 'skojare', *gippa*, *kippe* 'visst slags korv', *kippe* 'barfota i skorna', *kippskodd*.
e:: *klipp* s., *klippa* s., *klippa* v., *klippare*, *klippvägg*, *klipsk*, *nippe* 'penis pueri', på *nippen*, *peppar*, *pepparnejlikor*, *pippla* 'gnälla', *vikingaskepp*, *slippa*, *snipp*, *svepte*, *svept*, *inswept*, *tippa* (smeknamn på får), *tipplatå* 'tafsig kvinna', *trippa* (smeknamn på får), *trippa* v., *trippel* (visst slags skurmedel), *vippa* s.o.v., vass-*vippa*.

2. Frf. *b*

e:: *kibbig* 'fet', *klibba*, *fastklibbad*, *ribba*.

3. Frf. *t*

ə:: *bitter*, *gitta*, *glitter*, *glittra*, *kittsa* 'kitta', *kvitta*, *litt* (i frasen »bida litt»), *rits* 'streck', *ritsa* v., *sett* (sup. till se), *försett* 'förstört', *sitt* (n. till *sidd* adj.), *titt* 'blick', *titt* 'ofta', *titta*, *vitt* (n. till *vid*), *vitt* (n. till *vit*), *vittja*.
e: enbett, *bitter*, *bittermandel*, *bittersta*, *bittida*, *brett* (n. till *bred*), *ditt* (pron.), *drittel* 'det att spilla' (men *drittla* inf. med långt e), *ett* (räkn.), *ettsa* 'bränna och klia', *etter*, *etterkula* 'argbigga' m.fl. sms., *ettrig*, *fett* s., *fett* (n. till *fet*), *fnitter* (men *fnittra* med långt e), *begett* 'lätit bli', *getter* (pl.), *hett* adj. n., *hetta* v., *upphettad*, *hette* (pret.), *hitta*, *påhitt*, *påhittig*, *upphittad*, *lette*, *lett* (pret. resp. sup. till *leta*), *mitt* (pron.), *mitt* (adv.), *mittbena* m.fl. sms., *mittertilde*, *nitto*, *nitton*, *sitta*, *sitter* (pres.), *besitta*,

kvarsittare, stugsittare, uppsittare 'örfil', *snitt* s., *snitta* s. 'en sorts kaka, bespetsa, hardangerspets, spritt språngande, stritta 'spritta, rycka', *strittsen* 'strykrädd', *svett* s. 'transpiration; menstruation', *svett* adj., *svettas*, *svettrem*, *vetebröd* m.fl. sms., i *ovett* 'i tanklöshet', *vettig*, *vitten*, *vittnesbörd*.

4. Frf. d

- gr: *grädde, gräddedoppa, sidd* 'lägt belägen', *tidd* 'i kalv', sommarröda, vinteröda, *vidd* s.
- e: *bredd* s., *utgedd* 'utslagen (om blomma)', *klidd* 'kladd, klump', *klidda* 'kladda', *kliddig* 'kladdig, smutsig', *middag*, *middagsdags*, eftermiddag m.fl. sms., *gladredd* 'gladlynt', *svedde* (pret.).

5. Ffr. k

- gr: *kickla* 'kittla', *kicklig* 'kittlig', *likna*, den *likste* 'den bäste', *piggt*, *riktighet* 'rättighet', *vigsel*.
- e: *ansikte, blick, anblick, blicka, blixtsnabb, bricka, brickband, dicka* 'arbeta oordentligt', *dricka* v., *drickasupa*, enbärssdricka, *drickesglad* m.fl. sms., *fick* pret., *kvällsflicka* 'stinkslända', *gikt*, *hicka*, *fyllehicka*, *knekt*, *knix*, *knixa*, *kvick*, *kvickhast* m.fl. sms., *kvickna till*, *käxla*, *leksen*, *lekte*, *lekt*, *likadant*, *likaväl*, *mickel*, *mickelsmässa*, *nick*, *nicka*, *nickepinne* m.fl. sms., *nix* 'huj', *plikt*, *plikta*, *prick*, *pricka*, *ricka* 'vingla', *rickalös*, *rickig*, *rikta*, *sikt*, *sikta*, *uppsikt*, *utsikt*, *åsikt*, *siktebröd*, *ögnasikte*, försiktig, *skick*, *skicka*, *skicklig*, *skickningabud*, *skikt*, *slick*, *gräddslick* m.fl. sms., *slicka*, *snicka* 'snickra', *snickaren*, *spicke* 'bar', *spicke-gädda* m.fl. sms., *spricka* s.o.v., *stekte*, *stekt*, *stick* s., *sticka* s.o.v., *bindstickor* m.fl. sms., *stickebåge*, *sticken* adj., *stickerska*, *stickna* 'lämna i sticket', *svikta*, *förteckning*, *tixa* 'med en ryckning föra upp och ned', *veck*, *vecka* s., *fruntimmersveckan*, *veckoviller*, *veckig*, *vicket* 'vilket', *vikt*, *viktig*, *vrick* 'litet borr', *vricka*.

6. Frf. g

- gr: *argbigga*, *ligger* pres., *liggehöna*, *pigg* adj., *pigg* s., *piggig*, *piggesvin* m.fl. sms., *rığga* v., *lipsigga*, f. 'lipsill', *strigla*, *tigga*, *tiggegubbe*.

7. Frf. m

- e: *dimma, dimmig, emsammen* 'ensam', *fruntimmer*, *fruntimmers-*

veckan, *gimman* 'ingång till ryssja', *glimt*, *grimlig*, *grimma*, *grimskaft*, *hem*, *hemfärdig*, *hemma*, *hemmagjord*, *hemlighet*, *hemsk*, *himmel*, *immen* 'imman', *kimma* 'efter uttröttning draga efter andan', *utkimmad* 'utröttad', *lem*, *vitlimma*, *limpa*, *limpebröd*, *nimme* 'förmåga att lära och minnas', *nimedugg* 'kvällsdimma', *nimt* 'bekvämt', *pims* 'viss sorts träpinne', *pimsa* v., *svettrem*, *pappersremsor*, *simma*, *simme* 'tåt', *simpel*, *skimmer*, *skimra*, *slem* s., *slemmig*, *stim*, *fiskstim*, *ortstim*, *strimlig*, *strimma*, *svimla* 'svimma', *timjan*, *timme*, *ruvitimme*, *timmerman*, *intimmer*, *timret*, *vem*, *vimla*.

8. Frf. n

əv: *blinding* (-nn-) 'något ogrobart; mindre smal broms', *isterhinna*, *pinna* iväg, *tinning*, *snedvinska* 'på sned'.

e: *en* räkn., *ende*, *grensle*, *klende*, *klient* (pret. resp. sup. av *klenda*), *klient* adj. n., *pinne*, *spiltepinne*, *renlig*, *rensling* 'remsa (av kött el. tyg)', *smalt åkerstycke*', *sen* 'eftersom', *sent* adj. n., *sins* 'urin', *sinsa* 'kasta vatten', *skedning* (-nn-) 'bena i håret', *solskent*, *skinde* (pret. av *skina*), *spenslig*, *tenn*, *tennfat*, *förtente* pret., *förtent* sup.

Anm. Negationen *inte* heter *änte*.

9. Frf. γ

əv: *beting*, *binda*, *bindgarn*, *bindmärr*, *bindstickor*, *snarbinda* 'snärjgräs', *bindsle*, *lädbindsle* 'åkervinda', *binge*, *pärnabinge*, *saltbinge*, *sädbinge*, *blinder* (adj.), *blindknagg*, *blinka*, *bringa* 'mjölkkanna', *tillbringare*, *brink* s., *brinna*, *dingla*, *dringsla* 'släpa, bära', *finger*, *fingerututa*, -ände, *lillefingern*, *krummelfingrad*, *finns* pres., *fint* adj. n., *flins* 'ansikte (vulg.)', *flinskallig*, *flint* 'hjässa', *gingla*, *ginglig*, *glinder*, *hindbär* (*hinge-*), *hinna* v., *isterhinna* s., *in*, *inbillia*, *ingen*, *ingenting*, *innan*, *innande* 'innerligt', *innanför*, *inne*, *innerst*, *inre*, *förintad*, *intet*, *kindtand*, *kink*, *kinka* 'gnälla', *kinkig* 'gnällig', *kinka* (k-) 'kånska', *klinka* s., *klinka* v., *korinter*, *kring* 'omkring', *kringfluten*, *kringla*, *kringsvid* 'ungefärlig', *kvinna*, *sonakvinna*, *linden* (*lingan*) b. sg., *linddrag* (för bi), *lindeträ*, *linda* (*lingda*) s., *linnen* 'av linne', *minder* 'mindre', *minka* 'sto, märr', *påminna*, -*minte* (pret.), *minska*, *minst*, *minsten* 'den minste', *pingelstiden* 'pingsttiden', *pink*, *pinka* s.o.v., *kristningapinka* 'dopskjorta', *pinna* 'förse med

pinnar', *pinne*, *pinnasyl*, *fällepinne*, *harvpinne*, *nickepinne*, förpint, *ring*, *ranglekar*, *ringvält*, *ringa*, *ringla*, *rinka* 'dålig, mager ko', *korinka*, *rinna*, *sen* (*sing*; *adv*.), *välsigna*, *singla* 'kretsa (om fågel)', *sink* 'hinder', *sinka* v., *sinka* s. 'lapp på sko', *sinksamt*, *försinka*, *sinne*, *godsint*, *styvsint*, *skinka*, *skinkebit*, *julskinka*, *skinn*, *korvkinn*, *skinna*, *skinnare*, *ömskint*, *skringla* 'klinga, skramla', *skringledon* 'släddon med bjällror', *slindran* 'höskullen', *slindrastång*, *slingra*, *slinkigt* 'löst, utan fasthet', *slinta*, *sminkegräs* (*växtn*.), *spinga* 'spänta', *spingeckniv*, *spink*, *gullspink* 'gulsparv', *snöspink* 'snösparv', *spinna*, *springa* v., *stenkakor* (*sting*-), *stinka* sv.v. 'stänka', *stinka* st.v. 'brista', *stinkevatten* 'eau de cologne', *stinner* adj., *kroastinner*, *pärnastinn*, *trumfstinn*, *brunnsvingel*, *svinkärende* 'svepskål', *ingenning*, *oting*, *tinga*, *tinglig*, *avtinkad* 'mager, avtacklad', *nubb-tinnarna*, *trindtinnar* 'smala, runda, okluvna träd', *tinne*, *trindlagd*, *trindtinnar*, *twinna*, *tvinnstol*, *vind* s., *virvelwind*, *vind(er)* adj., *nystvinda*, *vinge* 'örfil', *spelevink*, *vinka*, *vinkel*, *vinna*, *vinst*, *vinter*, *vinterfiske*.

10. Frf. l

ei: *inbillia*, *billig*, *obilligt*, *bilta* 'slå, hugga', *dill*, *eld*, *elda*, *eldmörja*, *filka* sig 'filtrera', *gilla* 'kastrera', *gille*, *brödgille*, *slättergille*', *gillra*, *hilla* v. (om får), *illa*, *illavuren*, *illbattig*, -batting m.fl. sms., *ilska*, *kill kill* (*barnspr*.), *killig* (*tj*-) 'kittlig', *manilla-färgad* m.fl. sms., *milder* adj., *milda* (-ll-) 'töa', *mildeväder*, *milte* 'mjälte', *pilk*, *pilka*, *piller*, *silde*, *silt* (pret. resp. sup. till *sila*), *sill*, *leksill*, *lipsill*, *sillalake* m.fl. sms., *spilkopp* 'spilkum', *still*, *slå trill*, *trilla* s. 'trissa', *trilsk*, *trilskas*, *tvilla* 'få tvillingar', *vildbasing* (-ll-), *vildlappaskott*, *vill* 'vilse', *rådvill(er)*, *vecko-viller*, *villovägar*.

e: *bild*, *bilderbok*, *elda*, *eldmörja*, *eldrød*, *eldstånt*, *emellan*, *felte*, *felt* (pret. resp. sup. till v. *fela*), *filkg* 'slemmig', *filt* s., *gills* pres., *Hildes* (gen. av *Hilda*), *lilja*, *svärdslilja*, *lillekovall* 'lilje-konvalj', *lillenisse* 'hustomte', *lillefinger* m.fl. sms., *omilt* n., *persilja*, *persiljesäng*, *goddagspilt*, *silke*, *silv* 'solv', *silva* 'solva', *silvakäpp*, -stol, *silver*, *silversked*, *arvsilver*, *vättasilver*, *skilja*, *tolvskilling*, *skillnad*, *omskillnad*, *vidskilt* 'färdigarbetat', *spelde*, *spalte*, *spelt* (pret. resp. sup. av *spela*), *uppspelt*, *spilta* s., *spilta* v. 'spola garn', *spilte-pinne*, -rock, -tuta, *stelna*, *stelt* (n. till

stel), tilde (-ll-), akter-, golv-, mitter-, stävtilde, tillbringare, plogtilla 'tilta', *tilla* 'skjuta nya skott', *tilling* 'telning', *tillna* sig 'leda sig', *vilder* (-ld-) adj., *vilt* adj. n., *vilja* s., *viljekraft*, *välvilja*, *vilka* v., *vill* pres., *villa* inf. 'vilja', *vilse*.

11. Frf. r

e: *birk* (i svord. *mitt birk*), *birk* 'björk', *cirkel*, *flirpa* 'sitta illa (om krage)', *flirpig* 'ojämnn i knäppningen' *fnirr* (i uttr. ha *fnirren* 'vara uppsluppen'), *fnirra* 'fnittra'; *girrig* 'girig', *girrigbuk*, *klirpa* v. (utan angiven bet.; i andra mål 'klinka, spela oskickligt'), *knirka*, *kärve* (även med halvöppet ö), *lirka*, *pirkel* (skällsord), *pirra* v., *skirk* 'en som ej har hållning eller ordning på sig', *skirka* iväg 'gå med tåta steg', *skirkel* 'skojare, spjuver', *skirpa* 'skärva', ben-, tandskirpa, *skärvan* (en barnsjukdom), *slirp* 'skvätt', *slirpa* 'sörpla', *slirring* 'kött-, tygremsa', *stirr* 'virrig person', *stirra*, *stirrebock* m.fl. sms., *stirrig*, *tirpa* 'nippertippa', *virja* 'gnägga', *virka*, *virkenål*, blåvirra 'blåsippa', vitvirra 'vitsippa', *virvel*, *virvelvind*, *virvla*.

12. Frf. f

ə: *griffeltavla*, *inskrift*, *stift* 'stålpenna', *trifs* 'trivs', *trifts* 'trivts'.
e: *drift*, *driftahund*, -katt, *driftig*, *gift*, förgift, pågift 'vad som vid inköp ges på köpet', *utgift*, *gifta* v., förgifta, *giftig*, *griffel*, *griffeltavla*, *kifta*, *klifft* pret. 'klippte', *klifft* sup. 'klippt', *left* 'levat', *siffra*, *skift*, *skifta*, *avskiftad*, *skiftning*, *vift*, *vifta*.

13. Frf. v

ə: *ivlas*, *kivna* 'svälla (om mjöl)', *knivder* 'som stannat i växten', *trivdes* pret.

e: *levde* pret.

14. Frf. s

ə: *bisse* 'huvudlus', *tandbissar*, -bissing, *bister*, *fliska* 'styra och ställa', *fniska* till sig 'snygga till sig', *frisk(er)*, *giss* (g-; lockrop till gris), *gnista*, *gnistra*, *hiskeligt*, *ohiskeligt*, *idissla*, *plockister*, *isterband* m.fl. sms., *istra* 'isterhinna', *utkedsnad* (-tjeiss-), *kista*, *dyngkista*, *kistebotten*, *klister*, *klisterborste*, *klistra*, *knispa* 'krama, nypa', *kriska* (»kriska» säges det göra, när man t.ex.

äter ett äpple, som är hårt och surt), *kriskäpple*, *krisko* 'skridsko', *kristna*, *kristningapinka* 'dopskjorta', *list* 'barnlinda', *misslynt* m.fl. sms., *mista*, taga *miste*, *mistingens* 'åtminstone', *mistna* 'åtminstone', *pisk*, *piskasnärt*, *brukspiska* (murarterm), *piske-skaft*, *remetist* 'reumatism', *risk*, *rissa* 'coire (om kaniner)', *risslingar*, *siska*, *sista* adj., på *sistningen*, *skärmissa* 'gräla, väsnas', *tisdag*, *tispa* 'näsvist, argt fruntimmer', *vattentispa*, *tissla*, *vast-tistlar* (-ssl-), *trissa* s., *buktrissa* (benämnn., på viss häst el. ko), *vävtrissa*, *visserligen*, *viste*, *vist* (pret. resp. sup. till *visa*).

e: *beska* v., *besker* adj., *best* 'odjur', *bister*, till *bredds* (bress), *brist*, *brista*, *disk*, *diska*, *fisk*, *fiska*, *fishare*, *vinterfiske*, *fisk-stim* m.fl. sms., *fresta*, *frestande*, *gissa*, *kvist*, *ledsam* (-ss-), *ledsen* (-ss-), *list* 'barnlinda', dörr-, *golvlist*, *listig*, *midsommar* (-ss-) jämte sms., *nisse*, *pissa*, *pisseblåsa* m.fl. sms., *reste*, *rest* pret. resp. sup. av *resa*), *risp* 'vinbär', *rissel* (även med långt e o. kort s), *rissla* (även med långt e), *rista*, *riste*, *rist*, *rister* pres., *påsarista* 'häftigt skaka', *ristandes*, *swiss* 'fart, fräs (under grytan)', *vespa* 'geting', *vespestucken* part., *viska* 'tala lågt', *viska* 'borsta', *björkviska*, *viskning*, *visp*, *vispagren* 'vispsticka (använts vid bakning)', *visste* pret., *visst* sup. 'vetat', *visst* adj. n., *visten*, *vrist*.

15. Frf. *ʃ*

ɛi: *hischan* (interj.).

Materialet från Förkärla innehåller endast två grafem: *ɛi* och *e*. Det senare återfinnes såväl i ord innehållande förkortat äldre *ē* som ord innehållande öppnat fsp. *i*. Som exempel på den förra kategorien kunna nämnas *insvept*, *ett*, *etter*, *fett* (s. o. adj.), *getter*, *vetebröd*, *bredd*, *hemsk*, *vem*, *klient* adj. n., *eld*, *stelna*, *left* sup. 'levt', *levde*, *besk(er)*, *rest* sup. Den senare kategorien kan exemplificeras med orden *klippa*, *klibba*, *hitta*, *snitt*, *vittnesbörd*, *klidda*, *dricka*, *skicka*, *himmel*, *timmer*, *pinne*, *filt*, *vilse*, *vifta*, *kvist*, *rista*. Bevis på att sammanfall mellan öppnat *i* och förkortat *ē* verkligen kan föreligga, utgöra ordparet *riste*, *rist* och *reste*, *rest*. I alla dessa fyra ord återges vokalen med landsmålsalfabetets tecken *e*. Jfr även *upphittad* och *upphettad*, båda med *e*. *Stelna* kan inte utgöra produkt av en intern utveckling av fornspråkligt *stirdhna* utan torde tidigt ha inlettnats norrifrån i sydsvenska mål under formen *stēlna*.

Grafemet *ɛi* betecknar en stigande kortdiftong. Denna förekommer dels i ord som innehålla gammalt kort *i*, dels i ord innehållande förkortat, tidigare långt *i*. Till den förra gruppen kunna föras ord som *kippskodd*, *kickla*, *tigga*, *isterhinna*, *finger*, *mild*, *sill*, *griffel*, *kista*; till den senare *gesippel* (<*discipel*)*,* *sitt* (till *si* 'se'), *sitt* adj. n. till *sidd*, *vitt* n. till *vid* o. *vit*, *viste*, *vist* pret. o. sup. till *visa*. Positiv kommutation föreligger mellan *viste* 'visade' med *ɛi* och *visste* pret. av *veta* med *e*, d.v.s. mellan förkortat *i* och öppnat *ɪ*.

I några ord föreligger växling *e*:*ɛi*. Det gäller *bitter*, *griffel-tavla*, *bister*. Samma ordstam kan ingå med *ɛi* i ett ord, *e* i ett annat. Sålunda föreligger *ɛi* i *likna*, den *likste*, däremot *e* i *likadant*, *likaväl*. Exemplen äro emellertid icke många.

Ramdala

Det undersökta materialet från Ramdala socken i Östra härad omfattar 4.021 blad sedés. Uppteckningarna gjordes av Malte Mårtensson och inlämnades 1924.

1. Frf. *p*

- ɛi*: *klippa* v., *klippare*, *knippa* s., *slippa*, *vippa* s.o.v.
e: *peppar*, *peppra*.

2. Frf. *b*

- ɛi*: *bibbel* 'bibel', *kibbig* 'frodig'.
e: *ribba* s.o.v.

3. Frf. *t*

- ɛi*: *bittida*, *hitta*, *kvitta*, *sett* (sup.), *smitta* s., den *smittene* 'den onde', *titta* v.
e: *ditt* (pron.), *fnittra*, *mitt* (pron.), *nitton*, *sitta*, *sprittande*.
e: *brett* adj. n. o. sup., *ormetter*, *krittel*, *svett* s. o. adj., *svettna*, *vittna*, *vittne*, *vrett* 'litet borr'.

4. Frf. *d*

- ɛi*: *sidd* s. 'rädd', *sidd* adj. 'lägt belägen'.
e: *bredd* s., *bredde* pret.

5. Frf. k

- ṇ: *kickla* 'kittla', *kicklig*, *spickefläsk*.
 ̄: *blix* 'blixt', *blixa* 'blixtra', *bricka*, *dricka*, *fick*, *kvick*, *likaväl*, *rickalös* 'ostadig', *sikt*, *sikta*, *sikte*, *smickande*, *snicka* 'snickra', *snickare*, *spricka*, *sticka* s.o.v. *sticken* adj., *stickenpors*, *tixa* 'skaka', *vicken* 'vilken'.
 e: *knekt*, *streck*, *tecken*.

6. Frf. g

- ṇ: *ligga*, *liggehöna* m.fl. sms.
 ̄: *piggesvin*, *skitspigg*.

7. Frf. m

- ṇ: *grimma* s., *imma* s.o.v., *nim* 'behändig', *simma* (jämte *sömma*), *simme* 'snöre', *timme*.
 ̄: *himmel*, *himmelsbotten*, *pims* 'pinne', *svimla*, *intimmer*.
 e: *lämna*, *lämning*, *rem*, *remsa*, *slem* s.

8. Frf. n

- ṇ: *binda*, *bindsle*, *blind*, *blinding*, *brinna*, *finnas*, *finne*, *ginna* 'gena, mota', *hinna* v., *in*, *inbilla*, *innan*, *inne*, *inte*, *kinna* 'mota, gena', *lind*, *linde* 'lindträ', *linnen* adj., *minder* 'mindre', *minnas*, *minne*, *minska*, *minst*, *pinne*, *prostinna*, *rinna*, *sinne*, *sins* 'urin'. *sinsa* 'urinera', *sint* 'ond', *skinn*, *slinder-*, *slinta*, *spindel*, *spinna*, *sprint*, *stinn*, *trind*, *tvinna*, *vind* s. o. adj., *vinna*, *vinst*, *vinter*, *vrensk*.
 e: *renlig*.

9. Frf. ȳ

- ṇ: *binge*, *blinka*, *brink*, *enka* 'enstaka', *finger*, *gringlig* 'strimmig', *hingst*, *ingen*, *klinka* s.o.v., *kring*, *regn*, *regna*, *ring*, *ringa*, *rinka* 'gammal ko', *sinka* 'försena', *spinga* s. 'sticka', *spinga* 'spänta', *spink* 'sparv', *springa* v., *stinka* 'stänka', *ting*, *tinga*, *tinglig*, *tvinga*, *vinge*, *vinka*, *vinkel*.

10. Frf. l

- ṇ: *bildad*, *bildning*, *obillig*, *bilt* 'staty', *bilta* 'bulta', *illa*, *illbattig*, *inbilla*, *killä* (k-) 'kittla', *killna* 'trötta ut', *mild*, *milda* 'töa', *milt*

'mjälte', *sill*, *spilla*, *still*, *stillna*, *stillt*, *trilla* s.o.v., *vild* (-*ll*), *vilda* (-*ll*-), *vilt*, *vill* (pres.), *villa* (inf.) 'vilja', *ville*, *villat*.

z: *källa*, *silver*, *skilling* 'mynt; vårtlik utväxt', *tilde*, *vilje* s., *viljevänder* 'önskeväder'.

e: *relling* 'reling', *skilja*, *skillnad*, *spilt* 'spilta'.

11. Frf. r

z: *birk*, *birke*, *flirra* 'fnittra', *slirring* 'liten trasa', *stirr*, *stirra*, *stirrig*, *virja* 'gnägga', blå-, vitvirra '-sippa'.

12. Frf. f

m: *livstid*, *rifs* 'rivs', *trifs* 'trivs'.

z: *förgift*, -*gifta*, *gift*, *gifta*, *giftig*, *kifta*, (räg) *skift*, *skiftat*.

13. Frf. v

m: *trivdes*.

14. Frf. s

m: *odiskane* 'dålig kvinna', *fniska* 'pynta', *frisk*, *gisten*, *gistna*, *gnista*, *grisk*, *hissig* 'hetsig', *hissna*, *isterband*, *kista*, *kistelock*, *krisko* 'skridsko', *pisk*, *piska*, *risp* 'vinbär', *sist*, *sistan*, *trissa*, *vrist*.

z: *disk*, *diska*, *fisk*, *fiska*, *fishare*, *gissa*, *gissning*, *kristna*, *kristning*, *kvist*, *mista*, *piss*, *pissa*, *rissel*, *rissla*, *risslingar* 'vippor, ax o.d.', *rista*, *spiss* 'splits', *spissa* 'splitsa', *vespa* 'geting', *viska* s., *vispa* v., *visst*.

e: *vessla*. Jfr *vrysla* 'vissla'.

Ramdalamalet ger en helt annan bild än samlingen från Förkärla. I det ordmaterial som i samlingen från Förkärla innehöll z eller e möta i ordsamlingen från Ramdala tre grafem: m, z och e. Inga fall av minimala ordpar föreligga som kunna visa eventuella oppositioner. Om man enbart har Ramdalasamlingen för ögonen och därvid vill hävda att ett öppet i icke sammanfaller med förkortat ē, så kan det påståendet svårigen jävas. De fall där ett äldre ī i lång rotstavelse motsvaras av grafemet e i uppteckningarna är mycket få: *vittna*, *vittne*, *skilja*, *skillnad* och *spilt*. Etymologiskt oklara är *remsa* och *vessla* som möjligen innehålla ä. ī. Å andra sidan är den fonetiska skillnaden mellan z och e

så liten, att det ligger nära till hands att misstänka att upptecknaren i valet mellan dessa två tecken ofta varit influerad av skriftbilden.

Om man tentativt betraktar *i* och *e* som ortografiska varianter av samma fonem, *e*-fonemet, så föreligger delvis men icke helt samma fonemdistribution i Ramdalasamlingen som i Fölkärlamaterialet. Om avvikelserna bero på geografiskt betingad växling, på fri växling eller på andra omständigheter lämnas tills vidare därhän.

Sillhövda

Beträffande samlingarna från Sillhövda, se Blekingska dialektstudier I, s. 27.

Gustav Pettersson

1. Frf. *p*

- i*: *kippa*, *kippe* (i uttr. *gå kippe* 'gå med skor men utan strumpor').
- e*: *klippa* v., *läppa* 'läpp', *blåsippa*.

2. Frf. *b*

- ij*: *ibblas* 'ävlas, kämpa o. stretta'.

3. Frf. *t*

- i*: *blitt* 'blivit' (till inf. *bli* 'bliva'), *flitt* (sup. till *fli* 'fly, bringa'), *fritt* adj. n., *kitts* 'kitt', *rits*, *sett* (sup. till *si* 'se'), *spritt* (sup.), *titta*.
- e*: *bett* (sup. till *be* 'bedja'), *enbett* 'enspann', *bettel* 'betsel', *fett* (adj. n.), *utgett*, *hett* (adj. n.), *hette* (pret.), *hitta*, *lett* (sup. till *leda*), *mette* 'metade', *sitta*, *spett*.

4. Frf. *d*

- e*: *bedd* 'ombedd', *bredd*, *utgedd* 'utslagen', *grädde*.

5. Frf. *k*

- ij*: *dricka* v.
- i*: *dricka* s., *kickla* 'kitlla', *kikna*, *likt* (adj. n.), *rikt* (adj. n.).
- e*: *blekt* (adj. n.), *blixt*, *hicka* s.o.v., *kvicke* (i horn på djur),

kvickna, kvickt, näcken, ricka 'fara omkring', *riktig, skicka, skicklig* 'beskedlig', *spicken* 'rå', *sticka* s.o.v., *stickelbär* 'krusbär', *tixa* 'skaka', *vicken* 'vilken'.

6. Frf. g

u: ligga, pigg, tigga.

7. Frf. m

u: grimma, imma, kimma 'trötta ut', *simma, simme* 'snöre', *stim* 'sorl', *stimma, timme*.

e: hemlig, hemma, himmel, lämna, lämning, svimla 'svimma', *timra*. Adj. *hemsk* heter *hæmsk*.

8. Frf. n

u: brinna, fint (adj. n.).

e: en (pron.), *ensamman, finna, gent* (adj. n.), *grensle, klen* (adj. n.), *kvinna, kvinnfolk, lent* (adj. n.), *linntyg, mende* 'menade', *minder, minst, minnas, pinne, rent* (adj. n.), *sinne, slindra* 'slinder', *spinna, twinna*.

9. Frf. η

uŋ: ingt 'inte'.

u: binda, bing(e), blint (adj. n.), *blinka, bringa* s., *hindra, hinna* s.o.v., *hingst, ingen, ingenstans, innan, inne, intill, kind, kinka, klinga* v., *lind* s., *pingelste* 'pingst', *ringa, sinka* 'födröja', *skink* (i uttr. *slå skink* 'slå anklarna mot varandra under gång'), *skinn, skringla* 'skramla, klinga', *springa* 'spänta', *spink* 'sparv', *springa* v., *stinka* 'brista', *svingel* 'svängel', *tinga* 'beställa', *tinglig* 'smäcker, bräcklig', *tvinga, vind* 'loft'.

10. Frf. l

u: bild, illmarig, hilla 'sätta krokben för', *ilsk* 'ilsken'.

e: eld, elda, gilla 'kastrera', *helt* (adj. n.), *hilla* 'sätta krokben för', *källa, lille, -a, mellan, sill, spilla, spilt* 'spilta' (s.), *spilta* 'spola garn' (v.), *still, tilj* 'tilja', *tilka* 'hugga bort småflisor', *trilla* s.o.v., *tvilling*, *vilka* 'göra villig', *vill* 'vilse', *villa* 'förvilla'.

11. Frf. r

u: knirka, stirra 'vara rastlös', *förstirra* 'hetsa, jälta', *stirrbock, stirrig*.

e: *lirka, skärva* 'flisa', *skärvan* 'engelska sjukan'.

12. Frf. *f*

i: *kifta* 'flämta'.

e: *gift* 'poison', *gifta* sig, *gifte* 'giftermål'.

13. Frf. *v*

Exempel saknas.

14. Frf. *s*

ij: *pisk* s., *piska* v.

i: *kista, pisk, piska.*

e: *besk(t), besman, brista, fiske, gissa, glispa* 'visa springa eller öppning, lysa igenom', *gnista, kvist, kvista, ledsen* (-ss-), *midsommar* (-ss-), *åtmissna* 'åtminstone', *mist* (sup.), *mista* (inf.), *regnnisse* 'nötskrika, grönögling' (sic!), *reste, rest* (till *resa*), *rista, rist.*

Liksom Ramdalasamlingen har Gustav Petterssons Sillhövdasamling tre grafem. Hos Gustav Pettersson möta *ij*, *i* och *e*; av dessa benämnes här det förstnämnda diphong. Det visar sig snabbt att *ij* i flertalet fall växlar med *i* på ett sådant sätt att det är uppenbart att de representera samma fonem. Med *i*, alternativt *ij* betecknas vokalen i *pisk* och *piska*; *ij* möter i *dricka* v. och *i* i *dricka* s. Verbet *ibblas* 'ävlas' är identiskt med Förkärlamålets *ivlas*; i båda målen möter diphong. Adverbet *inte* har *ij*, följt av ng-ljud i Sillhövdasamlingen; detta ord har starkt växlande former i Blekingemålen.

Mellan förkortat *ē* och öppnat *ī* föreligger sammanfall i åtminstone ett fall. I såväl *rest* sup. som *rist* sup. återges vokalen med *e*.

Minimala par, som visa kommutation *i* : *e* saknas; jfr dock sup. *sit* 'sett' och inf. *sēta*, ett ordpar som starkt tyder på att *i* och *e* realisera olika fonem.

Vi gå så över till att granska samlingar som upprättats av utifrån kommande upptecknare och börja med Sven Petterssons material från Sillhövda.

Sven Pettersson

1. Frf. p

əi: *kippe* (i uttr. *gå kippe* 'gå klädd i skodon utan strumpor'),
tipp 'topp av höstack'.

ɪ: *kippskodd*.

ɛ: *pepparnejlikor, slippa*.

e: *knippet, läpperna*.

Jfr även *läpe* 'läpp'.

2. Frf. b

əi: *bibbel* 'bibel'.

æ: *gräbba* 'flicka'.

3. Frf. t

əi: *kritt* 'krigat' (till inf. *kri* 'kriga'), *sitta*.

əi: *stritt* (adj. n.).

ɪ: *hitta, hitter* (pres.), *hitte* pret.

ɛ: *bettel* 'betsel', *bittida, brett* (adj. n.), *ett, ettersnål* 'mycket snål',
fitta, fittetarm 'livmoder', *getter, gnetter, hitta, hitte* 'hittade',
hitt 'hittat', *lett* (adj. n.), *mittio, sett* (sup.), *sitt* (pron.), *sitta, sitter, sitfbräde* 'toft i eka', *skett* (sup. till *skeda sig* 'bena håret'),
svett 'svett; slaktblod' (*sj-* eller *sjw-*), *svettbalja, vettans* (i uttr.
inte ett vettans vad), *vittja*.

e: *bittida, ettla* 'klia' (även med halvlängd på vok.), *fnittra* (äv.
med halvlängd på vok.), *lett* (sup. till *leda*), *skvittra, svett* (*sjw-*),
vittja.

4. Frf. d

əi: *kridda* 'krita'.

əi: *tidder* 'dräktig' (om ko).

ɪ: *grädde, leddes* 'var ledsen', *midd* s. 'mitt', på *midden* 'på mit-
ten', *eftermiddag, skedde* 'benade håret'.

e: *grädde, gräddsnipta, ledde* (pret. till *leda*), *skräddare*.

5. Frf. k

əi: den *liksta* säden 'den bästa säden'.

ɪ: *kricken* 'krikon', den *liksta* säden.

ɛ: *dicka* 'springa hit och dit', *dricka, fick, lika* (som alternativ till
långvokaliska former), *oriktig, stekte, stekt, sticka* s.o.v., *törn-*

sticka, vicket 'vilket'.

e: *blekte, blekt, gick, pickelhuva, riktig, skickningabud, slick* 'skvätt', *sticka* s., *bindsticka* 'strumpsticka', *stickel* 'kvicke i horn', *stickna till* 'bli snarstucken'.

6. Frf. g

ai: *ligga, sigge* 'vanskapt gris'.

ei: *argbigga, ligga*.

7. Frf. m

ai: *dimmig, imme* 'imma', *immen* adj. 'immig', *timme*.

i: *på slimmen* 'på skrådden'.

ɛ: *gimman* 'ingång till fiskmjärde', *hem, hemmalinnen* 'av hemvävt linne', *hemmatal* 'hemdialekt', *lämna, pims* 'skojare', *på slimmen* 'på skrådden', *timmerkarl* 'skogsarbetare'.

e: *lämna, remsa, swimla* (sj-), *impa* 'ympa, vaccinera'.

8. Frf. n

ai: *linnet* (adj. n.) 'av linne', *rinna, vrensk* 'hingst'.

i: *sonakvinna* 'sonhustru', *minsingen* 'åtminstone'.

ɛ: *grensel* 'grensle', *inte, rintenomkring* 'runtomkring', *sent, skinde* (pret. till *skina*).

e: *penne* 'penna', *fjäderpenne*.

9. Frf. ɳ

ai: *binda, bindsticka* 'strumpsticka', *lövbindsle* 'åkervinda', *blindbock, brinna, fint* (adj. n.), *in, ink* 'utväxt på hästben', *kinkpåse, klinka* s., *morbrorkvinna* 'morbroders hustru', *pingels* 'pingst', *pinka* 'barnskjorta', *pinnhäckar* 'häckar som vid julottefärd sattes på s.k. halvdrögar', *ringa* 'förse med ring i nosen' (om gris), *rinna, skinn, skinnflat* 'platt, utbredd', *skinnkompass* (skällsord; väl ytterst det franska lånordet *sinkompass*), *slinder, spinga* 'spänta', *spinkar* 'sparvar', *stenkaka* 'pannkaka', *stink* 'ammoniak', *tinnar* 'tänder på kam', *vind* 'ventus', *vindögd, vinnlägga* sig, *vinter, vinterbråtan* 'vintergatan'.

ai: *hin sidan* 'den andra sidan', *hinna* s., *hinna* v., *ingmarig, innande* (förstärkningsord), *rintenomkring, rundalomkring*, farbror-, *morbrorkvinna, lindbast, sen* 'sedan', *fårskinn, skinnhårstäcke, spink* 'sparv', *tinglig* 'klen, smidig', *trindkaka, trind-*

- lagd, *vind* 'ventus', *vindkula* 'vindpust', *inkelstmäck* (skällsord), *åvingas* (?) 'jämra sig', *winter*, *winterbråtan*.
v: *winter*, *winterbråtan*.
v: *grensle*.

10. Frf. l

- al*: *bilta* 'småsyssla', *ilsker* 'ilsken', *milt* 'mjälte', *pilsker* 'brunstig', *sill*, *still* 'stilla'.
el: *illbattig*, *mild* (-*ll*) 'mildväder', *milda* 'töa', *sillagrå* 'sillben', *skiljelinje*, *tillas* 'telnas, skjuta upp nya skott'.
i: *bilta* 'småsyssla', *storgille*, *silver*, *skillerblad* 'skulderblad', *viljeväder* 'önskeväder'.
el: *eld*, *eldā*, *filk* 'slem', *filkig*, *hilla* 'färbindsel', *lillkovall* 'liljekonvalje', *mellan*, *emellan*, *silke*, *silv* 'solv', *skiljelinje*, *spilkopp* 'spilkum', *spilta* s., *spiltflake* 'spiltgolv', *spilta* v. 'spola', *tilde* (-*ll*), *logtilde*, *plogtilta*, *villa* (inf.) 'vilja', *vill*, *ville*, *villat* 'velat'.
e: *eld*, *skillnad*, *unskillnad*, *spilkopp*.

Av ordet *eld* har även antecknats formen *ayl*. Pret. *ville* har även upptecknats som *vila* eller *vēl*.

11. Frf. r

- v*: *virja* 'gnägga', *vädervirra* 'vindil'.
e: *virja*, *vädervirra*, *skirkelhas* 'en som går illa'.

I övriga ord med stammen *skirk-* möter långt *e* följt av vokaliserat *r*.

12. Frf. f

- v*: *kifta* 'stånta, pusta'.
e: *överdrift*, *gifta*, *gifte*, *gift*, *kifta*, *left* 'levat'.

13. Frf. v

- gv*: *ivlas* 'tävla, ha bråttom'.
e: *levde*.

14. Frf. s

- gs*: *bissing* 'tand på småbarn', *ister*, *isterband*, *istra*, *kriskäpple*, *krisko* 'skridsko', *skärmissa* 'prata strunt, väsnas'.
es: *isterband*, *istergrevar*, *kista*, *knispa* 'litet grand; snål kvinna', *vissste* (pret.).
v: *knispa*.

- z:* *besk, beskt, beske* 'gallblåsa', *disk* 'affärsdisk; orena kärl', *diska, less* (inf.) 'ledas, vara ledsen', *annlessare* 'annorlunda', *list* 'del av barnlinda', *midsommarsdagen*, *misshabbas* 'misslyckas', *missna* 'åtminstone', *rispabär* 'vinbär', *påsarista* 'handgripligt skaka', *smisslig* 'späd, spenslig', på *sniske* 'på sned'.
- e:* *besman, blötfisk* 'lutfisk', *fresta, kristna* 'döpa', *kristningahätta*, -kalas, -namn, -tröja, *less* 'ledas, vara ledsen', *misshabbas, reste, rest* (till *resa*), *rissel*, *påsarista, smisslig*.

Som variant till lång vokal i inf. *resa* hade en meddelare halvlång eller kort vokal.

Sven Petterssons Sillhövdasamling innehåller en större rikedom av symboler för de korta främre orundade, slutnare vokalerna. Där återfinnas två diftonger, *æ* och *ø* samt de monoftongbetecknande grafemena *i*, *ɛ* och *e*.

Mellan *æ* och *ø* råder uppenbarligen ingen språkligt relevant skillnad. Dessa båda grafem kunna växla i samma ord eller ordstam, t.ex. *ligga, sill, skinn*. Samma iakttagelse kan göras beträffande *ɛ* och *e*. Ord och ordstammar, i vilka dessa två grafem alternera, är *svett, grädde, sticka, lämna, kifta, eld, spillkopp, virja, virra, misshabbas, påsarista*.

Återstår så grafemet *i*. Detta växlar med *ɛ* i verbet *hitta* och böjningsformer därav samt i uttrycket *på slimmen*. Vidare växlar det med diftong i *kipp-, liksta, vinter, vinterbråtan, bulta, knispa*.

Växling mellan diftong och *ɛ* förekommer i *sitta* inf. Beträffande den geografiska växlingen mellan olika former av detta verb hänvisas till Benson, Südschwedischer Sprachatlas 3, karta 46 med kommentar.

Positivt kommuterande par saknas i Sven Petterssons Sillhövdasamling; på grundval av det negativa utfallet synas diftongerna och *ɛ* utgöra realisationer av ett fonem, *ɛ* och *e* av ett annat.

Åryd

Beträffande samlingarna från Åryd hänvisas till Blekingska dialektstudier I, s. 85.

Bengtsson

1. Frf. p

- e:* *klippa* v., *klippte, klippter, slippa, slipper*.

2. Frf. *b*

e: *gräbba, ribba*.

3. Frf. *t*

i: *titta*.

e: *bittida, ditt* (pron.), *hitta, mitt* s., *mitt* (pron.), *mittemellan, nittio, nitton, sitt* (pron.), *smitta* v., *spett, vettig*. Av v. *sitta* ha endast former med långt *e* i inf. o. pres. antecknats. Sup. av v. *leda* skrives *löt*.

4. Frf. *d*

i: *gidde* 'gav' (till inf. *gi* 'giva').

e: *grädde, middag, middagsdragning* 'middagsbris'.

5. Frf. *k*

e: *ansikte, blixt, blixtra, dricka* s., *dricka* v., *riksdagsman, sicken 'sådan', skick, skicka, snicka* 'snickra', *snickare, snickra, sticka* s., *sticka* v., *ticketen* 'sådan', *vecka* s., *vicken* 'vilken', *vicker*.

6. Frf. *g*

i: *ligga, ligger, liggit* 'legat', *tigga*.

7. Frf. *m*

i: *grimma* s.

e: *brims* 'broms (insekt)', *hem, hemma, hemåt, hemman, lämna, rem, dragrem, simme* 'snöre', *timme*.

8. Frf. *n*

i: *binda* v., *in, innanför, inne, inte, kvinna, linntyg, minnas, minne, pinne, tullpinne, rinna, sen* 'sedan', *godsint, skinna, spinna, spinnerock, vinter, vintertiden*.

9. Frf. *ŋ*

i: *binda* v., *bindsle* 'skatnäva', *höbing, finger, in, inhus, insjö, ingen, innan, innanför, inne, kinka* s., *ikring, linka, pingels 'pingst', ring, hjulring, rinnel* 'rännil', *sen* 'sedan', *skinn, springa 'spänta', springa* v., *vind* s., *sjövind, vinge*.

10. Frf. l

i: *bill, filt, gille, illa, sill, sillagarn, sill* 'sent', *stilla, smörtrilling, twilling.*

e: *spilta* s.

e: *eld, silva* 'solva', *villa* 'vilja' (inf.), *vill* (pres.), *ville*. Subst. *eld* har därjämte antecknats under sidoformen *øil*.

11. Frf. r

Exempel saknas. Ordet *birk* med flera sammansättningar samt avl. *birke* ha antecknats med långt *e*.

12. Frf. f

i: *förgift* 'poison'.

e: *griffel*.

13. Frf. v

Exempel saknas.

14. Frf. s

i: *gissa, gnista* s., *hissa, kisse, kista, mistingen* 'åtminstone', *pisk, hårpisk, rista* 'ärja', *trissa*.

e: *besk, diska, fisk, lutfisk, fiska, fiskare, fiske, ålafiske, mista* v., *piss, rista* 'skaka', *påsarista, vespa* 'mindre geting'.

Bennie Bengtssons Årydsmaterial är enkelt. En enda gång förekommer *ø*, nämligen i ordet *spilta*, som i hittills behandlade samlingar har *ø* eller *e*. Endast ett kommuterande ordpar föreligger: *rista* 'ärja' innehåller *i*, *rista* 'skaka' däremot *e*. Samma opposition föreligger i östra Småland, se Hedström SSFM 43. Det är icke uteslutet att det första av dessa ord innehåller äldre *i*, se även Hellquist EO. Intet ord har växling *i:e*.

B e n s o n

1. Frf. p

i: *läpperna*.

e: *klippa* v., *klippte, läpper*.

2. Frf. b

e: *ribba*.

3. Frf. t

- e: *ett, lett* (n. till *led*), *mitt* adv., *sitta, sitter, sittsoffa, spett, svetten* s., *svett* adj., *vettig, vitt* (n. till *vit*).

4. Frf. d

- e: *grädde, medlen* 'pengarna', *förmiddag, skräddare.*

5. Frf. k

- ı: *icke, pickluva* 'röd huva'.

- e: *drickespeng, lekte, lekt, plikta, prick, riksdaler, räkna, sikta* 'rikta; *sälla', siktebröd, lungsiktig, skicka, skicklig* 'hygglig', *snicka, sticka* s., *sömsticka* v., *sticktäcke, vecka* s.

6. Frf. g

- ı: *ligga, liggit* 'legat'.

7. Frf. m

- əi: *simma, timme.*

- əi: *gesims.*

- ı: *grimskraft, grimla, grimlig, nimt* adv. 'lätt och bekvämt', *svimla* 'svimma', *timme, timpeng.*

- e: *fruntimmer, hem, hemma, hemåt, hemmane, hemskt, lem, lämna, lämde* 'lämnade', *svimla.*

8. Frf. n

- ı: *brinna, finne* 'finländare', *hindagen, inte, inbilla, inbyggd, godsinter* adj., *slindret.*

- ə: *pinnastol.*

- e: *bockbent, krokbent, sen* 'sedan'.

- a: *inte.*

9. Frf. ȳ

- əi: *klinga* s.

- əi: *bindsle, tullpinne, ring.*

- əi: *swingel* (grässort), *tinne* 'liten tagg på ljuster'.

- ı: *binda, sädbinge, hallabrink* 'backe med urberget som vägbana', *finger, ingen, ingenstans, ingmarig* 'illmarig', *inne, inåt, ålskinn, vind* adj.

10. Frf. l

- i:* *gille, illavuren, sill, villsamt.*
e: *filt, sill, silver, skilling, spelte* (pret.), *östatilde* 'durk i ösrum'.
 Subst. *eld* har upptecknats under formen *øl*.

11. Frf. r

Exempel saknas. Ordet *birkevidja* har antecknats med långt *e*.

12. Frf. f

- i:* *gift* 'poison'.
e: *gifta* (pret. part. pl.), *gifte* (pret.), *skifte* s.

13. Frf. v

- i:* *trivdes* (pret.).

14. Frf. s

- i:* *bitsk* (*bissk*).
e: *fiska, fiskare, fiskanät, kristen, pissa, redskap, rista* (utan an-given bet.), *spetsarsad* (-ss-).

De diftongformer, som förekomma i mitt material, härröra alla från år 1948. Även *i* och *e* kommo då till användning. I de uppteckningar, jag gjorde 1948, använde jag endast tecken för monof-tong, *ø*, *e* och — en gång — *i*. Jag använde delvis olika meddelare de båda somrarna, men så vitt jag nu kan erinra mig underlätt jag andra sommaren att använda diftong, då skillnaden mellan *i* och den stigande kortdiftongen syntes mig ringa och betydelselös. Tecknet *ø* i *pinnastol* synes vittna om riksspråkspåverkan.

Torhamn

Beträffande primärmaterialiet från Torhamn hänvisas till Ble-kingska dialektstudier I, s. 20.

K r u u s e

1. Frf. p

- e:* *knipplet* 'linknoppen', *slippig*, *örnasnipp*, *vippa* 'avfallet ax'.

2. Frf. b

Exempel saknas.

3. Frf. t

- i:* *litsor* 'ringar som fästa seglet vid masten'.
- e:* *blitt* 'blivit', *ett*, *hetsa* 'svetsa', *hetta* s. *gökakittan* »ett slags fågel», *hackspett*, *svett* 'hudfuktighet', *svett* 'blod hos slaktdjur'.

4. Frf. d

- e:* *kledran* (fågelnamn), *middag*.
- ee:* *utgedda* 'utslagna (om blommor)'.

5. Frf. k

- i:* *lika* vuret.
- e:* *ögonblick*, *blix* 'blixt', *blixa* 'blixtra', *dricka* v., *ekorre*, *nicksticka*, *riksdagsman*, *skicka*, *stekte*, *glödstekt*, *nicksticka*, *sticke-stakafot*, *stickelbär* 'krusbär', *svicka* s., *veckoräkning*, *vicker*.

6. Frf. g

- i:* *piggsvin*, *enepiggar*, *grampiggar*.
- ei:* *brigg*.
- e:* *ligga*, *tiggde*.

7. Frf. m

- i:* *timjan*, *timmer*.
- ei:* *imma*, *lim* (måttsenhet för lin).
- e:* *hem* s. o. adv., *hemmane* 'hemman', *svimlade* 'svimmade'.

8. Frf. n

- en:* *inte*.
- i:* *in*, *inföding*, *sen* 'sedan', *skinte* pret. 'lyste'.
- ei:* *bindsle*, *flinskallig*, *flinten* 'flintan (i elddon)', *hint* 'hunnit', *in*, *inne*, *inte*, *intet*, *linde* (trädkoll.), *linne*, *minns*, *pinne*, *skinnmössa*, *skinne* (? ett slags havsväxt), *slinde* 'slinder', *slinder*, *vind* 'loft', *vind* 'blåst', *bidevind*, *vintrarna*.
- e:* *blindingar* 'kreatursohyra', *årderpinne*, *godsint*, *spinnrock*, *tvinnade*, *vintermånaden*, -gatan, -tiden.

9. Frf. η

aŋ: *klinkte* 'krökte (om islagen spik)'.

æŋ: *vingatyget* (på spinnrock).

ɛŋ: *brink* 'sandrevel', *finger*, *klingan*, *klink*, *kring*, *pingelstid* 'pingst', *spinga* 'spänta', *springkniv*, *grönspinkar*, *ingenting*, *zinkspannar*.

i: *hingst*, *inget*, *kringflutet*, *yddaring*, *stenkaka*.

e: *ingenting*.

10. Frf. l

ɛŋ: *villor* 'hus'.

i: *billspån* 'årderöra', *getakillingar*, *milte* 'mjälte', *tvillat* 'fått tvillingar'.

ɛŋ: *bill*, *illa*, *silke*, *silkekläde*, *sill*, *sillgarn* m.fl. sms., *silv* 'solv', *silvakäpp*, *silver*, *still*, *stillt*.

e: *eldglöder*, *rellingen*, *silkeband*, -schalar, *silva* 'solva', *spilta* v., *spiltet* 'spiltan', *teln*, *tilde*, stäv-, östatilde.

11. Frf. r

e: *virja* 'gnägga'.

12. Frf. f

e: *fädrift* 'fägata', *kliffta* 'klippte'.

13. Frf. v

Exempel saknas.

14. Frf. s

i: *hissa*, *istran*, *tistel*.

e: *lutfisk*, *fiskare*, *gnistor*, *grissel*, *kista*, *kistbotten*, *krets* (kress) 'blomsterrundel', *midsommar*, *rissel*, *rissla*, *risslingar*, *twist* 'samling av torp, tillhörande olika gårdar', *vespebo*.

Kruuses material från Torhamn innehåller diftong, i eller e, æ. Materialet tillåter mycket få direkta slutsatser om fonembeståndet. Först när Kruuses former projiceras mot bakgrundens av andra uppteckningar från Blekinge kan det visas att diftong och i realisera samma fonem, i-fonemet, medan e och (en gång) æ realisera ett e-fonem.

Benson

1. Frf. p

e: *skeppa, skeppare, tippig.*

2. Frf. b

Exempel saknas.

3. Frf. t

əi: *sett* (sup.).

ər: *hitta, litte* 'lite'.

əi: *hitta, hitte, hitt, hittelön.*

əi: *fritt, kittsa* 'kitta', *titta, vitna.*

ı: *vittja.*

e: *bittrare, ett, femtioett, kvitto, mitt* (poss. pron.), *mitt* (adv.), *sitt* (imp.), *spritta, veterligt.*

4. Frf. d

e: *fredags* (*freddes*), *ledde* pret., *middag*, *redde* (pret.).

5. Frf. k

ı: *fick* (pret.), *gåtlikt, likadant, snicka* 'snickra', *sticka* s.

ı: *spricka* v.

e: *fick* (pret.), *flicka, gick, klicka, knektabössa, kvickt, slätprick, räkna, skicka, snicka, snickarna, spickgädda, stekte, stekt, sticka, stickade, stickat, sticketröja, lunnsticka* 'hjulsprint', *veckan, pisseveckan.*

6. Frf. g

əi: *ligger.*

ər: *brigg.*

ı: *piggsvin.*

ı: *piggsvin.*

e: *rigg.*

7. Frf. m

əi: *timmar.*

ı: *vimsen.*

e: *fruntimmer, hem* s. o. adv., *barnhem, hemdags, hemma, hemsk, himmelen, lämna, lämde, lämt, överlämna, timmer, timmerbocken.*

8. Frf. n

aa: *minder* 'mindre'.

ær: *binda*.

ær: *inhägnad, fällepinne, skinn, tinne.*

?i: *vind.*

ei: *bind* s., *binda* v., *bindnål*, *brinnande*, *finnas*, *fint* (adj. n.), *inhägna*, *inte*, *minder*, *minstens* 'åtminstone', *tinne*, *tvinna*, *vind* s. o. adj.

i: *binda* v., *blindhugga* 'ljustra', *blint* n., *in*, *inte*, *sen* 'sedan', *skinn*, *skinnpäls*, *ålskinn*, *spinna*, *stinn*, *stint* 'hank (i sillgarn)', *tinne*, *tinnaband*, *trinda* (adj. pl.), *vind* 'blåst', *vinna*, *winter-tiden*, *vintrarna*.

ɛ: *flintlås, minns.*

e: *ende, klen* (adj. n.), *rent* (adj. n.).

a: *inte.*

æ: *inte.*

9. Frf. ŋ

aa: *vinge.*

ær: *ting.*

ær: *skingras.*

əi: *in, kinka, minkfarm, rinka*, 'gammal ko', *förskingring*, *vind* 'blåst', *vindskida*, *vinka*.

i: *in, ingen, inte, omkring, farbrorkvinna, ringa, korinka, välsignat, springa* 'spänta', *örnaspring* 'öronvärv', *springa*.

10. Frf. l

aa: *mellan.*

æl: *trilla* v.

ær: *still.*

?i: *siller* (pl.), *stillt* (adj. n.).

əi: *lille, emellan, sillafjäll, stillna.*

i: *sill, sillgarn, skillnad*, *stillt* (adj. n.), *vill.*

ɛ: *skillnad.*

e: *eld, elda, pilk, silj* 'sölja', *skillnad*, *teln*, *blyteln*, *telna*, *trilla* 'propeller'.

11. Frf. r

e: *gnirka* 'knirka, gnälla', *stirrbock*, *virvel*.

12. Frf. *f*

e: *skifta, svepta* (-ft-), *svept* (-ft).

13. Frf. *v*

e: *levde, levts.*

14. Frf. *s*

ɛi: *bissabitarna* 'tänderna' (barnspråk).

ɛn: *gistna* v.

əi: *fiske.*

əi: *fisk, kista, pisk* 'piska', *sista, skridsko* (-ss-), *tispa* 'slyna', *viste* 'visade'.

i: *fishade, isterband, istran, miste* (pret.), *rista, sistningen, splitsa* (-ss-).

ɔ: *fish, fiskatran, utsjöfiske.*

e: *lodbesman, fisk, fiskalänk* 'näträcka', *fisketyg, fiskmås, frisk, ledsen, midsommarstiden* (-ss-), *Nisse* n. pr., *pissa, pissemryra, pisseveckan, redskap* (-ss-), *risk, svetsa* (-ss-), *viska.*

Mina uppteckningar från Torhamn förete en ännu brokigare bild än Kruuses vad *i*- och *e*-vokalerna beträffar. Dels förekomma diftonger, i regel stigande, av skiftande kvalitet, dels något av tecknen *ø*, *ø* och *e*. Samma ord återges stundom med diftong, stundom med *i*. Det gäller *binda* v., *in*(-), *tinne, vind* s., *rinka, sill, stillt, fisk*(-). Växling av detta slag har påträffats tidigare i denna undersökning och torde hänga samman med från fall till fall växlande uppfattning om diftongeringsgraden hos *i*-fonemet. Ej heller växling mellan *e* och *ø* behöver vålla några svårigheter. Sådan växling föreligger i *skillnad* och *fisk*(-). Mera påfallande är att växling mellan å ena sidan *i* eller diftong och å andra sidan *ø* eller *e* kan föreligga. Det är fallet i *fick* pret., *sticka, piggsvin, skillnad* (*e, ø, ø*), *fisk* (*ɛi, ən, i, ø, e*). Det ligger nära till hands att antaga, att växlingarna bero på att jag anlitade ett stort antal meddelare, gjorde uppteckningar två skilda somrar och i förstone var obekant med dialekten i Torhamn. Otvivelaktigt hänger mycket av oenhetligheten samman med dessa faktorer. Emellertid har jag senare fått vissa möjligheter till kontroll. Sommaren 1960 gjorde jag med god teknisk utrustning en inspelning på Inlängan, en ö som ligger i samma socken som Ungskär varifrån huvud-

delen av mina Torhamnsuppteckningar härrör. Meddelaren talade mycket genuin dialekt. Efter fonogrammet gjorde arkivarie Vide och jag oberoende av varandra fonetisk utskrift av en serie ord som kunde förmudas innehålla *i*- eller *e*-fonem. Det visade sig att vi kommo till nära nog samma resultat; endast i fråga om vissa nyanser av kortdiftongerna förelågo divergenser. Resultatet blev följande. Enbart diftong förelåg i *tidsfördriv* (-*tts*-), *litte* 'lite', *littet* 'litet', *ligga*, *binda*, *binder*, *in*, *Inlängan*, *inomskärsfiske*, *inte*, *kvinna*, *ingen*, *ringer* pres., *ting*, *sillgarn*, *still*, *missningen* 'åtmestone', *postanvisning*. Endast *e* förelåg i *blett* 'blivit', *ett*, *mitt*, *sitta*, *sitter*, *fick*, *gick*, *hemma*, *endast*, *familj*, *rellingen* 'relingen', *spelte* 'spelade', *teln* s. Tecknet $\approx$ använde vi i *inomskärsfiske*. Verbet *fiska* föreföll oss att en gång uttalas med *e*, en annan gång med diftong. Av verbet *vilja* påträffades en inf. *villa* med diftong, medan pres. *vill* och pret. *ville* uttalades med *e*.

Detta material visar i huvudsak samma fördelning som det tidigare upptecknade (dock saknas $\approx$!) men bekräftar också en misstanke att växling mellan *i*- och *e*-fonem kan förekomma i vissa ord hos en och samma meddelare.

P r a w i t z

1. Frf. *p*

$\approx$: *fipsa* 'vara lättsinnig?', ha könsumgänge?'.

2. Frf. *b*

Exempel saknas.

3. Frf. *t*

e: *blett* 'blivit'.

4. Frf. *d*

$\approx$: *kidde* 'killing'.

5. Frf. *k*

$\approx$: *lunnsticka* 'hjulsprint'.

6. Frf. *g*

Exempel saknas.

7. Frf. m

ɛɪ: *nim* adj.

ɪ: *nim* adj., *svimla* (*sj-*) 'svimma'.

8. Frf. n

ɛɪ: *binda* 'slicka', *hin*, *slinder*.

9. Frf. ŋ

ɛɪ: *spink* 'sparv'.

ɛɪ: *blinka*, *brink*, *pingels* 'pingst'.

10. Frf. l

ɛɪ: *ill-läte* 'oljud'.

ɪ: *tilde* 'golvplankor'.

11—13.

Exempel saknas.

14. Frf. s

ɛɪ: *grisk* 'häftig, djärv, stursk'.

ɪ: *krets* (-ss), *list* 'barnlinda', *risp* 'vinbär', *tispa* 'näsvist fruntimmer, slyna', *vespa* 'geting', *vespebo*.

Prawitz' material är i och för sig för litet för att tillåta någon närmare analys. En jämförelse med övrigt blekingskt material visar emellertid att diphongen *ɛɪ* i regel svarar mot diphong eller *i* i andra mål, medan *ɪ* och *e* i allmänhet motsvaras av *i* eller *e*. Prawitz' material från Torhamn företer mycket stora likheter med Mårtenssons uppteckningar från Ramdala.

Diskussion av materialet

Från grafem till fonem

Ehuru materialet på många punkter är otillräckligt för en strängare bevisföring, låta sig följande iakttagelser göras.

Grafemen *i* och *ɛi* (eller liknande diftonger) förekomma ofta i samma ord och hos samma upptecknare; det har redan flera gånger framhållits att de måste anses realisera samma fonem, *i*-fonemet. Grafemen *ɛ* och *e* växla likaså på ett sätt som visar att de realisera samma fonem, *e*-fonemet. Jag anser det tveksamt om man över huvud taget kan finna någon positionell variation mellan *ɛ* och *e*. Mårtensson och Prawitz föredragna *i*, Märta Pettersson, Gustav Pettersson och Bennie Bengtsson däremot *e*. Hos andra upptecknare föreligger vacklan. Det gäller bl.a. Sven Pettersson, Erik Kruuse och mig själv.

Växlingen mellan kortdiftong och *i* tycks däremot i viss mån vara positionell. Tecken för diftong möta fr.a. framför *y* och *n*, i viss utsträckning också framför *g* och *l*. Dock visa olika upptecknare även på denna punkt olika skrivvanor. Märta Pettersson, Malte Mårtensson och Einar Prawitz ha genomgående diftong, Bennie Bengtsson aldrig och Gustav Pettersson sällan. Sven Pettersson, Kruuse och jag själv ha störst variation av *i*-fonemet.

Fonemdistributionen

Sedan vi på ovan angivet sätt gått från grafem till fonem, kunna vi taga upp frågan om *i*- och *e*-fonemens distribution inom ordmaterialet.

1. Framför långt *p* och *p*-förbindelser.

Fonemet *i* förekommer i orden *gesippel* Fö, *gippa* Fö, *kippa* Si(GP), *kippe* s. Fö, *kippe* adv. FöSi(SP, GP), *kippskodd* Si(SP)

samt *tipp* Si(SP) och *läpperna* År(SB). Av dessa ord innehåller *gesippel* *i*-fonem i LH(JS), medan *tipp* visar *e*-fonem i LH(JS) och *läpper* obest. pl. har *e*-fonem i År(SB) och *läppa* obest. sg. *e*-fonem i LH(JS). I orden *gippa* och *gesippel* föreligger troligen ursprungligen lång vokal (*gipa*, *discipel*); i såväl *gippa* som *kippa* etc. föregås vokalen av palatal konsonant. Det bör nämnas att ordet *gips* även uppträder med *i*-fonem i Listermålen.

I det övriga hithörande ordförrådet möter överallt endast *e*-fonem i den mån vokalen är kort, detta oavsett vokalens ursprung eller framförstående konsonants kvalitet. Ursprungligen kort *i* i kort rotstavelse har förelegat i orden *peppar*, *skepp* och *skepare*. Åtminstone i de två sistnämnda torde riksspråkspåverkan föreligga; detta kan vara fallet även i *peppar*. Förkortat *ē* föreligger i böjningsformerna *svepte*, (*in*)*swept* Fö; resterande ordmaterial innehåller ursprungligen kort *i* i lång rotstavelse. Listermålen ha i några fall lång vokal (*peppar*, *knippel*) eller labialisad vokal (former av *svepa*), överensstämma eljest med de östligare målen.

2. Framför långt *b* och *b*-förbindelser.

Materialet i denna grupp är mycket litet men visar väsentligen samma bild som föregående grupp. Sålunda har förkortat *ī* givit *i*-vokal i orden *bibbel* 'bibel' och *ibblas* (<*īvlas*; jfr nedan grupp 13). I ställning efter palatal konsonant har kort *i* givit *i*-fonem i *Ra* men *e*-fonem i *Fō* i ordet *kibbig*. Resterande ordmaterial, *klibba*, -*klibbad*, *ribba* s.o.v., innehållande ä. *ī* i lång rotstavelse, har fått *e*-vokal. (Etymologiskt oklart är *grābba* 'flicka', vilket möjligen innehåller äldre *ī*, som lokalt kan öppnas ända till ä-vokal. Se därörom S.-B. Vide, ANF 66:95 ff.). I Listermålen föreligger *i*-fonem i *bibbel*, *e*-fonem i *ribba* s. och *grābba* s.

3. Framför långt *t* och *t*-förbindelser.

Ordgruppen med *i*- och *e*-fonem framför *t* är synnerligen heterogen vad fonemens ursprung beträffar. Distributionen regleras främst av historiska faktorer.

En grupp kan klart avskiljas som restlöst innehåller *e*-fonem, nämligen den ordgrupp som innehåller förkortat äldre *ē*. Till denna grupp räknas *enbett*, *brett* adj. n., *brett* sup., *ett* räkn. o. art., *etter* med sms., *ettrig*, *fett* adj. och (med viss tvekan) *fett* s.,

begett 'begivit', *utgett* 'utgivit', *getter*, *hett* adj. n., *hette* pret., *lett* adj. n., *lett* sup. av *leda*, *lette* 'letade', *lett* 'letat', *mette* 'metade', *skett* sup. till *skeda* 'benä (om hår)', *svett* s. o. adj. jämte sms., *svettas*, *svettna*, *vetebröd*. Verballadedet i de båda supinformerna *begett* och *utgett* betraktas därvid som analogiska nybildningar till inf. *ge*, icke som en ljudlagsenlig produkt av ä. *givit*.

Den grupp, som innehåller förkortat ī, är mera oenhetlig. *E*-fonem möter i pronomina *ditt*, *mitt* och *sitt* samt räkneorden *nittio* och *nitton*. Förkortningen i dessa ord är fördialektal, och med viss rätt kunde orden räknas till den grupp, som innehåller äldre ī. Associationen med genus utrum *min*, *din* och *sin* samt räkneordet *nio* har varit utan betydelse. Resterande ord i denna grupp ha *i*-fonem. Det gäller orden *flitt* sup. av *fli* 'fly, bringa', *fritt* adj. n., *kritt* sup. av *kri* 'kriga', *rits* s., *ritsa* v., *sitt* sup. till *si* 'se', *sitt* n. av *sidd* adj., *spritt* sup., *stritt* adj., *titt* 'ofta', *vitna* 'bliva vit', *vitt* n. av *vid*, *vitt* n. av *vit*. I flertalet ord torde associationen med former med oförkortad vokal vara stark. Endast orden *rits*, *ritsa* ha med tvekan förts hit. Det är ovisst om dessa ord lånades in i dialekten med lång eller kort vokal; möjligen ha orden associerats med verbet *rita*.

Anmärkas bör att sup. av verbet *se* uppträder med *e*-vokal i Sven Petterssons Sillhövdasamling trots att i samma uppteckning infinitiven har *i*-vokal. Jfr Benson, Südschwedischer Sprachatlas 3, karta 42 med kommentar beträffande inf. *si* 'se'.

De ord, som i medeltidsspråken hade ī i kort rotstavelse, innehålla vanligen *e*-fonem i den mån de uppträda med kort vokal i de här undersökta Blekingemålen. Det gäller orden *ovett*, *vettig*, *spett*, *hetta* s.o.v., participet *upphettad* samt plur. *gnetter* och verbet *sitta* med böjningsformer, sammansättningar och avledningar till presensstammen.

Orden *ovett*, *vettig*, *spett*, *hetta*, *upphettad* äro i förevarande form riksspråkslän, de ha lånats in i målen med -*ett*-.
(Samma gäller ordet *hackspett*, vars senare led är av annat ursprung än *spett* 'järnstång'.) Verbet *sitta* med böjningsformer etc. har säkerligen fått sin struktur främst genom en regelbunden utveckling i pres. sing., se däröm Benson, Südschwedischer Sprachatlas 3, karta 46 med kommentar. *Gnetter* pl. utvecklas på stora områden parallellt med pres. *sitter*.

Undantag bildar verbet *gitta*, som innehåller *i*-fonem och vars

vokal säkerligen influerats av den föregående paratala konsonanten. Jfr även Listermålens inf. *sèda* men *jìda* 'gitta'.

Förutom några etymologiskt oklara fall återstår därför ord innehållande äldre *i* framför långt *t* eller *t*-förbindelse. Enbart *i*-fonem är belagt i orden *glitter*, *glittra*, *kitts*, *kittsa*, *kvitta*, *litsor*, *titt* 'blick', *titta*. De sex första orden äro relativt unga lånord; *titt* och *titta* inta en särställning genom ordens expressiva karaktär. Växling mellan *i*- och *e*-fonem visar verbet *hitta* med sammansättningar och avledningar, *smitta* s.o.v. samt *bittida* och *vittja*; ordet *bitter* är en gång belagt med *i*-fonem, eljest med *e*-fonem. Endast *e*-fonem möter i flertalet ord, nämligen *bettel*, *drittel*, *fitta* med sms., *fnitter*, *fnittra*, *hetsa*, *göka-kittan*, *krittel*, *kvitto*, *mitt* s. o. adv. jämt sms., *snitt*, *snitta*, *spets*, *bespetsa*, *spritt*, *spritta*, *sprittande*, *stritta*, *strittsen*, *vitten*, *vittna*, *vittne*, *vittnesbörd*. Några av de sist nämnda orden, främst *hetsa* och *spets*, lånades eventuellt in med *e*-fonem i målen. Märkas bör att långt *e* möter i verbet *drittla* och fakultativt även i *fnittra*. I här icke redovisade uppteckningar förekommer långt *e* även i *bettel* och *krittel*.

Supinum av *bliva* heter i regel *blet*, i Sillhövda dock *blit*. Formen *blet* kan ha uppstått ur *blivit* via *blèvet* och *blèat*; genus utrum heter i regel *blèen*. Formen *blit* kan ha associerats med inf. *blì*.

Etymologiskt äro *ettla* 'klia' och *vrett* 'en sorts bor'. Möjliga är det senare en ursprung av *vrickborr*, men upplysning om utseende saknas.

Listermålen avvika från de här undersökta målen i så måtto att långt *e* eller ur *ē* utvecklad diftong (*ø* e.d.) ofta förekommer i det behandlade ordmaterialet. Det gäller ord som *etter*, *getter*, *gnetter*, *sitta* med böjningsformer och sammansättningar, *hetta* s. (*hèda*), *hetta* v. (*hèda~hèta*), sammansättningar med *vete-*, vissa temaformer såsom *brett*, *hette*, *lette* 'letade', *mette* 'metade', *sett*, *skett* 'benat' samt en neutral böjningsform som *ett* (*øgt~et*). Fördelningen mellan *i*- och *e*-fonem är eljest i huvudsak densamma som i de östligare målen. *I*-fonem möter sålunda i *kitt* s., *Kitta* n. pr., *kritt* 'krigat', *kvitta* v., *kvitto* s., *smitta* s.o.v., *titt* s. o. adv., *titta* v., *vitt* n. av adj. *vid*. Däremot möter *e*-fonem i *vitt* n. av adj. *vit*. *E*-fonem förekommer vidare i *tvebett*, *bettel*, *bittida*, *blitt* 'blivit', *brett* adj. n., *ditt* pron., *fett* s. o. adj. n., *fitta* med sms., *lett* adj. n., *lette* 'letade', *lett* 'letat', *mitt* pron., *mitt* s.o. adv., *nittio*,

nitton, sitt pron., *snitta* s., *spritt* adv., *sprittande, svett* s. o. adj., *svettas, vettig, vittna* och *vittne* med sms.

4. Framför långt *d* och *d*-förbindelser.

Fonemdistributionen framför långt *d* och *d*-förbindelser är ganska enkel. *I*-fonem möter i *sidd* s. o. adj., *tidd* med sms. 'i kalv', *vidd* s., *krida* 'krita' och *gidde* pret. till *gi* 'giva'. I dessa ord är sambandet med ord och former med långt *i* helt uppenbart. Samband med långt *e* föreligger på olika sätt i orden *bedd* 'ombedd', *bredd* s., *bredde* pret., *fredags*, *utgedd* 'utslagen', *ledde* pret., *leddes* pret., *medlen*, *gladredd*, *rede* pret., *skedde* 'benade (om håret)', *svedde*. Till denna grupp kan också föras *kledran* 'taltrasten', i östra Blekinge med en förmodligen sent och helt lokalt förkortad *e*-vokal. (Jfr Lindqvist, Sydväst-Sverige, karta 167.) Dessa ord visa genomgående *e*-fonem.

I resterande ordmaterial möter *e*-fonem i orden *klidd*, *klidda*, *kliddig*, *midd* s. 'mitt' och *middag* med sms. I dessa ord ligger äldre *i* bakom det nuvarande fonemet.

Ovisst är, med vilken orden *grädde* och *skräddare* länats in i målen. De uppträda nu i regel med *e*-fonem, dock har *grädde* med sms. *i*-fonem i Förkärla.

Oklart är hur formen *fṣ̥ide* 'killing' i Prawitz' Torhamnsmaterial skall bedömas ur fonematisk synpunkt.

Liksom i ställning framför långt *t* och *t*-förbindelser visa Listermålen i vissa fall långt *e* eller *öi*-diftong i vissa av de ovan anfördta orden. Det gäller *kledra*, som har formen *kł̥dra*, och orden *bredd* s. och *fredag* samt preteritumformerna *bredde*, *ledde*, *rede*, *skedde*, *svedde* som ha diftong. Eljest möter liksom i östligare mål *i*-fonem i *krida* 'krita', *sidd* s., *tidd* 'i kalv' och *vidd* s. men *e*-fonem i *grädde*, *middag* med sms. och *skräddare*.

5. Framför långt *k* och *k*-förbindelser.

I ställning framför långt *k* och *k*-förbindelser möter i det stora ordmaterialet nästan genomgående *e*-fonem. Endast i ett litet fåtal ord föreligger *i*-fonem. Det gäller *kickla* v., *kicklig* adj. (ställning efter *tje*-ljud) och *vigsel* (ord av mera riksspråklig karaktär och med association till det långvokaliska *viga* v.). *I*-fonem har vidare påträffats i *piggt* adj. n. samt *icke* och *pickluva* (År:SB). Växling mellan *i*- och *e*-fonem föreligger i avledningar och böj-

ningsformer till stammen *lik-* (med långt *i*) samt i orden *riktig, riktighet*. Ströstånk med *i*-fonem i stället för väntat *e*-fonem föreligga därjämte i *dricka* v. (Si:GP), *fick* (*i* ~ *e* To:SB), *snicka* (*i* ~ *e* To:SB), *spicke-* (Ra:MM), *sticka* s. (*i* ~ *e* To:SB).

När icke hindrande faktorer såsom association med andra ordformer med regelrätt långt eller kort *i*, framförstående palatal, eller uppenbar riksspråkspåverkan föreligga, har ett kort *i*, ursprungligt eller uppkommet genom förkortning, öppnats till *e* och sammanfallit med *e* av annat ursprung, vanligen förkortat *ē* (t.ex. i *stekte, stekt*).

Listermålen förete en delvis avvikande bild, i det att långvokaliska former ofta påträffas som motsvarighet till östligare kortvokaliska, varjämte ursprungligen kort *k* undergått förmjukningar av olika slag i vissa positioner. Framför bevarat *k* förekommer i Listermålen nästan aldrig *i*, endast *e*. Jfr dock *stīka~stēka* 'stycke' : *stēka* 'sticka' s.

6. Framför långt *g* och *g*-förbindelser.

Den ordgrupp som innehåller långt *g* eller *g*-förbindelser är förhållandevis liten. Så gott som genomgående möter *i*-fonem. Icke i något fall möter *e*-fonem genomgående. Ströstånk med *e* äro *ligga* och *tiggde* (To:EK), *piggesvin* (Ra), *skitspigg* (Ra), *rigg* (To:SB). Sistnämnda form stödes av Listermålens *reg*, medan Förkärla har *rigga* v. med *i*-fonem.

7. Framför långt *m* och *m*-förbindelser.

I denna ordgrupp avviker Förkärlamålet radikalt från övriga här behandlade mål, i det att detta mål genomgående har *e*-fonem framför *m*, medan *i*-fonem helt saknas. Då Förkärlasamlingen är av mycket hög kvalitet och då *i*-fonem ofta och, som vi skola finna, i enlighet med vissa regler förekommer i andra mål, förefaller det rimligast att räkna med att en sen utjämning ägt rum. I det följande hålls Förkärlamaterialet utanför diskussionen.

En ordgrupp kan urskiljas som genomgående har *i*-fonem. Den utgöres av *dimma, grimma, grimskaft, grimlig, imma* s.o.v., *nim(t)*, *simma, simme* 'tåt', *stim, timme*. Flertalet av dessa ord har under någon period haft långt *i*; i *kimma* står vokalen därjämte efter *tje*-ljud. Endast i *nim(t)* och *simma* ter sig *i*-fonemet svårfor klarat. I övrigt har nämligen kort *i* oberoende av ursprunglig

stavelsekvantitet öppnats till *e* och sammanfallit med förkortat äldre *ē*.

Listermålen och de sydsmåländska målen följa i dessa hänseenden i stort sett samma regler; se särskilt Hedström SSFM s. 58 ff. Märkas bör dock att Listermålen ha *e*-fonem i *nim*. Strödda fall med *i*-fonem äro *gesims* (År:SB), på *slimmen* (*i* ~ *e* Si:SP), *svimla* (*i* ~ *e* År:SB), *timjan* (To:EK), *vimsen* (To:SB).

8. Framför långt *n* och *n*-förbindelser.

Antalet hithörande ord, som innehålla långt *n* eller *n*-förbindelser, har i vissa Blekingemål reducerats starkt genom övergångar från dental till palatal nasal (*y*). Bland de här undersökta målen kommer detta särskilt starkt till synes i Förkärlamålet. Viss övergång till palatal nasal kan iakttas även i Årydsmaterialet, och Sillhövdamaterialet. Däremot saknas övergången helt i Ramdalamaterialet och Torhamnsmaterialet visar endast svaga spår därav. (Härvid bortses naturligtvis från utvecklingen av *n* framför *g* och *k*.) Se vidare Benson, Südschwedischer Sprachatlas 1, karta 2—5 med kommentar.

Inom ordmaterialet med bevarat *n* kunna vissa dialektgeografiska iaktagelser göras. I betydande utsträckning har kort *i* öppnats till *e* i Sillhövdamålet, sådant detta möter i Gustav Petterssons uppteckningar. Det gäller orden *finna*, *kvinna*, *kvinnfolk*, *linntyg*, *minder*, *minnas*, *minst*, *pinne*, *sinne*, *slinder*, *spinna*, *tvinna*. Sven Petterssons material från samma socken visar endast svaga spår av en dylik övergång. Även i materialet från Förkärla och Torhamn äro spåren därav svaga, och i Ramdalamaterialet saknas de helt. Företeelsen är ej heller säkerställd i Årydsmålet. I den mån *i* har öppnats, sammanfaller det med förkortat *e*.

Ett specialfall utgör ordet *inte*, vars formhistoria tarvar en speciell undersökning.

9. Framför långt *y* och *y*-förbindelser.

Oavsett *y*-ljudets ålder förekommer (med några enstaka undantag) i det ovan redovisade materialet endast *i*-fonem framför *y*. De två undantagen utgöras av Sven Petterssons form *grynsle* 'grensle' från Sillhövda och förleden i Erik Kruuses form *eyentéy* från Torhamn. Jag håller det för sannolikt att Sillhövdaformen är genuin och förmodar att *y*-ljudet i *grensle* är sent och kanske

tillfälligt. Ordet har av samme upptecknare noterats även under formen *gränsel* i Sillhövda. I övriga blekingska mål möter i ordgruppen *grensle*, *grensla* (v.) fonemförbindelsen *ens-* i MjJgKy-MöRiHäRoSi(GP) NäAu, -*eys-* i Nä, -*ns-* i Kr och -*ys-* i Li. (Sven Petterssons former från Sillhövda innehålla ett *z*, som enligt tidigare förda resonemang realiseras fonemet *e*.) Kruuses *e*-form i *ingenting* kan vara tillfällig och hänga samman med svagton.

10. Framför långt *l* och *l*-förbindelser.

I sin undersökning av utvecklingen av äldre *i* framför *l* skiljer Hedström SSFM 1:52 ff. mellan å ena sidan fall, i vilka vokalen står framför *l+icke-dental konsonant* och framför förbindelser med (tidigare) kakuminalt *l* och å andra sidan övriga fall. Den första gruppen visar utveckling till *e* i väsentligt högre grad än den senare.

En liknande indelning av materialet är fruktbar även för Blekinges vidkommande. I ställning framför *l+icke-dental konsonant* förekommer *i*-fonem vid sidan av *e*-fonem endast i en liten grupp ord: *pilk*, -*a*, *spillkopp* 'spilkum', *skiljelinje*, *viljeväder*. *E*-fonem överväger i *filka*, *silver*, *silke*, *silv(-)* 'solv' och är det enda belagda i *skilja*, *lilja*, *persilja*, *vilja*, -*e* s. (Det är tveksamt om *spillkopp* bör räknas till denna grupp eller följande.)

Framför långt intervokaliskt och slutljudande *l* överväger *i*. Detta står utan alternativfonem i *bill*, *billig*, *dill*, *gille*, *illa*, *illbattig* m.fl. sms., *kill*, *killa*, *killig*, *manilla*, *mill* (< *mild*), *milla* (< *milda*), *piller*, *skillerblad*, *tillas*, *trill*, *trilling*, *tvilla*, *villsamt*, *villor*, *killing* och överväger numerärt i *sill*, *still*, -*a*, -*t*, *trilla* v., *vill* 'vilse'. Vacklan råder i *gilla* 'kastrera', *hilla*, *trilla* s., *tvilling* och *villat* sup. *E*-fonem överväger i *villa* inf. 'vilja', *vill* pres., *ville* pret., *lille*, *mellan* och står ensamt i *källa*, *lillkovall*, *relling*, *skilling*, *spilla*, *plogtilla* 'tilta', *tilling* 'telning' och *villa* 'förvilla'. Flertalet *e*-fonem härrör från Gustav Petterssons Sillhövdasamling. Ordet *skilling*, som är förhållandeviis väl belagt i samlingarna uppträder med *e* eller öppnare vokal även i Småland och väster om Mörrumsån; se Wigforss SHF s. 36, Swenning FmL s. 129 och Hedström SSFM 1:57.

I ställning framför *l+d*, *t*, *n*, *r* eller *s* är situationen oklarare. Endast *i* står i *bildad*, *bildning*, *bilt*, *killna*, *ilsk*, *pilsk*, *stillna*, *trilsk*, *trilskas*, *bilta*, *gillra*, *milt(e)*, *silde* pret., *silt* sup. Vacklan

mellan *i* och *e* råder i *bild*. Övervägande *e* möter i *eld*, *elda*, *filt*, *skillnad*, och enbart *e* i *fel-te*, *-t*, *gills*, *milt* adj. n., *pilt*, *-skilt* sup.. *spel-te*, *spilt(a)* s., *spilta* v., *stelna*, *stelt* adj. n., *teln*, *telna*, *tilde*, *vilse*.

Intressanta äro formerna av adj. *vild*. Framför bevarad dental heter det *vélde*, *velt* i Förkärla, däremot *vælb*- i sammansättningen *vildbasing*. Ramdala har *vyl*, *vylt*, *vyla*.

Medan vacklan alltså råder beträffande öppningen av *i* framför *-ld*, *-lt*, så finns ingen tendens till slutning av förkortat *ē* framför *l+d* eller *t* i böjningsändelse.

11. Framför långt *r* och *r*-förbindelser.

Vokalisering av *r* jämte vokalförlängningar i vissa ställningar, olika i olika mål, har gjort att ordgruppen innehållande *ır/er* har ett skiftande omfång i olika mål. Belägg saknas helt från Åryd, där dock långt *r* borde kvarstå i ord av typen *stirra*.

I den mån exempel föreligga, uppträder med undantag för en enda samling endast *e*-fonem framför bevarat *r* i de undersökta samlingarna, medan *i*-fonem saknas. Undantaget utgöres av Gustav Petterssons Sillhövdasamling, som har *i*-fonem i *knirka* v. och ordstammen *stirr-* men *e*-fonem i bl.a. *lirka*. Swenning och Hedström (se Hedström SSFM 76 f. med cit. litt.) ha funnit att komplikationer stundom föreligga vid utvecklingen av *i* framför *rk*. Formerna *stirra*, *stirrig* etc. med bevarat *i* få däremot inget stöd i angränsande mål. Jag har emellertid stundom funnit att vissa upptecknare, som använda grov ljudbeteckning, tillämpa en sorts etymologisk beteckning just av *i* framför *r*, förmodligen i en känsla av att vokalen »är ett *i* även om den uttalas som *e*». Märkas bör att t.o.m. Karl Nilsson ofta har *i* i denna ställning i sina texter från östra Blekinges skärgård. Jag håller inte för uteslutet att en liknande omedveten föreställning givit *i*-skrivningar i stammen *stirr-* hos en upptecknare, som är uppvuxen med det mål han återger.

12. Framför långt *f* och *f*-förbindelser.

Den lilla ordgruppen med postvokaliskt *f* visar en tämligen konsekvent genomförd öppning av äldre *i* till *ē*. Förkortat *i* kvarstår i några böjningsformer av verben *rivas*, *trivas* samt i sammansättningen *livstid*. Därjämte möter *i*-fonem i lånorden *inskrift*

och *stift*. I *griffel* (tavla) ha *i*- och *e*-fonem iakttagits i samma mål. I ordgruppen *gift*, *förgift* har *i*-fonem antecknats i Åryd av båda upptecknarna och torde därmed få anses vara säkerställt; jfr att Listermålen ha *jift*.

I några av de i materialsamlingen redovisade orden föreligger övergång av *-pt* till *-ft*. Då även *p* är en öppnande konsonant ha inga komplikationer beträffande vokalkvaliteten uppstått i ord av typen *klippte*, *klippt*. Dessa ord kunna i blekingemålen öster om Mörrumsån rimma med *skifte*, *skift* och *svepte*, *swept* (samliga med *-efft*-).

13. Framför *v*-förbindelser.

I ställning framför *v*+konsonant ha *i* resp. *ē* förkortats utan att öppning eller slutning av vokalen har ägt rum. (Det hålls för sannolikt att böjningsformerna *levde*, *levt* tidigare haft långt *e*, uppkommet i analogi med infinitivens vokal och i samband med stavelseförlängningen.)

14. Framför långt *s* och *s*-förbindelser.

Liksom flertalet föregående grupper, företer även den ordgrupp, som innehåller långt *s* eller *s*-förbindelser, såväl *i*- som *e*-fonem. Bland orden med *i*-fonem utgöres en kärngrupp av ord med äldre långt *i*, och bland orden med *e*-fonem återfinnas praktiskt taget alla ord med förkortat, tidigare långt *e*.

Exempel på ord i vilka långt *i* med all sannolikhet förekommit ärö *bissk* 'bitsk', *gnista*, *gnistra*, *grisk*, *hissna*, *ister*, *istra*, *klister*, *kriska*, *pisk*, *piska*, *rissa* 'vara brunstig', *skridsko*, *tisdag*, *sist*, *sistningen*, *tistel*, *viste* 'visade', *vist* 'visat', vilka samtliga blott antecknats med *i*. Förkortat *e* föreligger i ord som *besk*, *beske*, *best*, *lessam* 'ledsam', *lessen* 'ledsen', *less* 'känna leda', *annlessare* 'an-norledes'; i dessa ord ha blott tecken för *e*-fonem påträffats.

Inom det ordmaterial som antages ha innehållit ursprungligen kort *i* är linjerna icke helt klara. Efter palatalt konsonantljud kvarstår *i* i *kisse* och *kista*, likaså i lånord som *hissig* 'hetsig', *remetist* 'reumatism' och *skärmissa*. Eljest har *i* i regel öppnats till *e*, även om ströstänk med *i*-fonem påträffas.

Endast ett fall med övergång av förkortat *ē* till *i* har påträffats, nämligen *utkedsnad* 'uttråkad' Fö.

Sammanfattning

1. Blekingemålen, såväl Listermålen som de egentliga Blekingemålen, känna två slutnare, korta, främre, orundade fonem, *i*, resp. *e*-fonemen.

2. Det ordmaterial, som innehåller *i*- eller *e*-fonem, är mycket heterogen. *i/e* kan förekomma i ord med urspr. *ī* i lång rotstavelse, i ord med äldre *ī* i kort rotstavelse (i regel riksspråkslån), och i ord med äldre *ī* eller *ē* som förkortats (i regel framför konsonantgrupp).

3. Fonetiskt komma de två fonemens realisationer varandra mycket nära, och stundom kunna de icke särhållas, vare sig av meddelare eller upptecknare. *I*-fonemet har dock en uttalsslatitud *ī-ei* (e.d.), *e*-fonemet en latitud *e-ē*. Stundom har *ī* antecknats i ord där man kunnat vänta *i*-fonem; i vissa fall torde *ī* därför representera ett postdialektalt stadium.

4. Det här framlagda materialet visar att äldre *ī* i betydande utsträckning öppnats till *e* medan förkortat *ī* ofta uppträder som *i*-vokal. De faktorer som hindrat öppning av *ī* till *e*-vokal är dels vissa *e* f t e r f ö l j a n d e konsonanter (*y*, i viss utsträckning även *n*), dels vissa föregående palataler. Öppnat *ī* sammanfaller med förkortat *ē*. Upptecknarna tyckas dock i sin beteckning stundom ha varit bundna av den riksspråkliga skriftbilden.

Förkortat, tidigare långt *e* har endast i några få fall slutits till *i*.

5. Relativt få geografiska variationer föreligga i här berörda hänseenden inom undersökningsområdet. Det är dock påtagligt att *i*-fonemet har mera diftongiska realisationer i östra Blekinge än i västra. Vidare ha tecken för *e*-fonem framför *m* använts i större utsträckning i Förkärla än i andra undersökta mål, varjämte Gustav Petterssons Sillhövdasamling visar högre frekvens av tecken för *e*-fonem framför *n* än övriga samlingar. Skäl föreligga icke att antaga att upptecknarna på dessa punkter misstolkat sina informanter.

6. Växling mellan *i*- och *e*-fonem i samma ord i en och samma upptecknare material förekommer på flera orter. Ehuru den fonematiska oppositionen mellan *i* och *e* måste betraktas som säkerställd, kan variation uppenbarligen förekomma. Variationen underlättas av att de två fonemens realisationer ofta komma varandra mycket nära i fonetiskt hänseende (t.o.m. *i:i*) och att få fall av homonymi uppstå vid eventuella synkretismer.

7. De tecken, som komma att användas i Blekingsk ordbok för fonemen *i* och *e*, äro grafemen *i* och *e*. Därvid täcker alltså grafemet *i* den fonetiska variationen *i~ɛi* o.d. hos *i*-fonemet och grafemet *e* den fonetiska variationen *e~ɔ* hos *i*-fonemet. »Rättelse» av upptecknarnas fonemangivelse företages icke, då fonemväxling uppenbart kan förekomma.

Register

- ansikte* 22 37
post-anvisning 46
be inf. 30
bedd 'ombedd' 30 52
bock-bent 39
krok-bent 39
beska v. 26
beske 'gallblåsa' 36 57
besk(er) adj. 26 32 36 38 57
beskt 32 36
besman 32 36
lod-besman 45
best 'odjur' 26 57
beting 23
bett sup. 30
en-bett 21 30 49
tve-bett 51
bettel 'betsel' 30 33 51
bibbel 'bibel' 27 33 49
arg-bigga 22 34
bild 24 31 56
bildad 28 55
bilder-bok 24
bildning 28 55
bill s. 38 42 55
bill-spän 42
in-billa 24
billig 24 55
o-billigt 24 28
bilt 'staty' 28 55
bilta v. 24 28 35 36 55
bind s. 44
bind-garn 23
bind-märr 23
bind-nål 44
bind-sticka 34
bind-stickor 23
binda inf. 23 28 31 34 37 39 44 45
    46 47
snar-bind 23
binder pres. 46
bindsle 23 28 37 39 41
låd-bindsle 23
löv-bindsle 34
bing s. 31
hö-bing 37
binge 23 28 31
pärna-binge 23
salt-binge 23
süd-binge 23 39
birk svord. 25
birke s. 29 38
birke-vidja 40
bissa-bitarna 45
tand-bissar 25
bisse 25
bissing 35
tand-bissing 25
bister 25 26 27
bitsk (*bissk*) 40 57
bitter 21 27 51
bitter-mandel 21
bittersta 21
bittida 21 27 33 37 51
bittrare 43
blekt adj. n. 30
blekt sup. 34
blekte pret. 34
blett 'blivit' 41 46 51; jfr *blitt*
blt 'bliva' 30 51
blick s. 22
an-blick 22
ögon-blick 41

- blicka* v. 22
blind-bock 34
blind-hugga 44
blind-knagg 23
blind(er) adj. 23 28
blinding 23 28
blindingar 41
blinka 23 28 31 47
blint adj. n. 31 44
blitt 'blivit' 30 51; jfr *blett*
bliva 51
bliven 51
blivit 51
blix 'blixt' 28 41
blixa 'blixta' 28 41
blixt 30 37
blixt-snabb 22
blixttra 37
bred adj. 21
bredd s. 22 26 27 30 52
bredde pret. 27 52
till breeds (bress) 26
brett n. till *bred* 21 27 33 49 51
brett sup. 27 49 51
brick-band 22
bricka s. 22 28
brigg 41 43
brims (en insekt) 37
bringa s. 23 31
till-bringare 23
brink 23 28 42 47
halla-brink 39
brinna 23 28 31 34 39
brinnande 44
brist 26
brista 26 32
cirkel 25
dicka v. 22 33
dill 24 55
dimma s. 22 53
dimmig 22 34
din pron. 16 50
dingla 23
discipel 27 49
disk 26 29 36
diska 26 29 36 38
o-diskane 'dålig kvinna' 29
ditt pron. 16 18 21 27 37 50 51
dricka s. 30 32 37
dricka v. 22 26 28 30 32 33 37 41 53
dricka-supra 22
enbärs-dricka 22
drickes-glad 22
drickes-peng 39
drift 25
fä-drift 42
över-drift 35
drifta-hund 25
drifta-katt 25
driftig 25
dringsla 23
drittel 21 51
drittla 21 51
ekorre 41
eld 24 26 31 35 36 38 40 44 56
eld-glöder 42
eld-mörja 24
eld-röd 24
elda 24 31 35 44 56
elds-tänt 24
emellan 24 35 44
emsammen 22
en räkn., pron., art. 23 31
endast 46
ende 23 44
enka 'enstaka' 28
ensammen 31
ett räkn., art. 21 26 33 39 40 43 46
 49 51
femtio-ett 43
etter 21 26 49 51
etter-kula 21
etter-snål 33
orm-etter 27
ettla v. 21 33 51
ettrig 21 49
familj 46
fela v. 24
felt sup. till *fela* 24 56
felte pret. till *fela* 24 56
fet 21
fett s. 21 26 49 51
fett adj. n. 21 26 30 49 51
fick pret. 22 28 33 43 45 46 53

- filk* s. 35
filka v. 24 55
filkg 24 35
filt s. 24 26 38 40 56
finger s. 23 27 28 37 39
finger-tuta 23
finger-ände 23
fingern 42
lille-fingern 23
krummel-fingrad 23
finna v. 31 54
finnas 28 44
finne s. 28 39
finns pres. 23
fint adj. n. 23 31 34 44
fipsa v. 46
fisk 17 26 29 38 45
fisk-mås 45
fisk-stim 26
blöt-fisk 36
lut-fisk 38 42
fiska v. 26 29 38 40 46
fiska-länk 45
fiska-nät 40
fiska-tran 45
fiskade pret. 45
fiskare 26 29 38 40 42
fiske 32 38 45
fiske-tyg 45
inomskärs-fiske 46
utsjö-fiske 45
vinter-fiske 26
åla-fiske 38
fitta s. 33 51
fitte-tarm 33
fli 'bringa' 30 50
flicka s. 43
kvälls-flicka 22
flin-skallig 23 41
flins s. 23
flint s. 23
flint-lås 44
flinten b. sg. 41
flirpa v. 25
flirpig 25
flirra 'fnittra' 29
fliska v. 25
flitt sup. till *fli* 30 50
fnirra v. 25
fnirr(en) s. 25
fniska v. 25 29
fnitter 21 51
fnittra v. 21 27 33 51
fredag(s) 43 52
fresta 26 36
frestande 26
frisk(er) 25 29 45
fritt adj. n. 30 43 50
fruntimmer 22 39 43
fruntimmers-veckan 22
fä s. 9
ge inf. 50
ut-gedd(a) part. 22 30 41 52
gent adj. n. 31
gesims 39 54
gesippel 21 26 48 49
be-gett sup. 21 50
ut-gett sup. 30 50
getter pl. 21 26 33 50 51
gi 'ge' 37 52
gick pret. 34 43 46
gidde pret. 37 52
gift s. 25 29 32 40 57
gift sup. 35
för-gift s. 25 29 38 57
på-gift s. 25
ut-gift s. 25
gifta inf. 25 29 32 35
gifta part. pl. 40
för-gifta v. 25 29
gifte s. 32
gifte pret. 35 40
giftig 25 29
gikt 22
gilla 'kastrera' 24 31 55
gille 24 38 40 55
bröd-gille 24
slätter-gille 24
stor-gille 35
gillra 24 55
gills pres. 24 56
gimman 23 34
gingla 23
ginglig 23

- ginna* 'gena, mota' 28
gipa 49
gippa 21 48 49
gips 49
girrig 'girig' 25
girrig-buk 25
giss interj. 25
gissa 26 29 32 38
gissning 29
gisten 29
gistna 29 45
gitta 21 50 51
givit fsv. sup. 50
glimit s. 23
glinder 23
glispa v. 32
glitter 21 51
glittra 21 51
gnetter 33 50 51
gnirka v. 44
gnista s. 25 29 32 38 57
gnistor 42
gnistra v. 25 57
gren s. 9
grensel 'grense' 34 55
grensla v. 55
grense 23 31 35 54 55
griffel 25 27 38 57
griffel-tavla 25 27 57
grim-skaft 23 39 53
grimla s. 39
grimlig 23 39 53
grimma s. 23 28 31 37 53
gringlig 'strimmig' 28
grisk 29 47 57
grissel 42
gräbba 33 37 49
grädd-snipa 33
grädde s. 22 30 33 36 37 39 52
grädde-doppa 22
helt adj. n. 31
hem 23 34 37 39 41 43
hem-dags 43
hem-färdig 23
hem-åt 37 39
barn-hem 43
hemlig 31
hemlighet 23
hemma 23 31 37 39 43 46
hemma-gjord 23
hemma-linnen 34
hemma-tal 34
hemman 37
hemmane 39 41
hemsk(t) 23 26 31 39 43
hetsa v. 41 51
hetsig se *hissig*
hett n. till *het* 21 30 50
hetta s. 6 41 50 51
hetta v. 21 50 51
upp-hettad 21 26 50
hette pret. 21 30 50 51
hicka s. el. v. 22 30
fylle-hicka 22
Hilda n. pr. 24
Hildes n. pr. gen. 24
hilla s. 35 55
hillla v. 24 31 55
himmel 23 26 28 31
himmelen 43
himmels-botten 28
hin 34 47
hin-dagen 39
hind-bär (*hinge-*) 23
hindra v. 31
hingst 28 31 42
hinna s. 31 34
hinna v. 23 28 31 34
ister-hinna 23 27
hint 'hunnit' 41
hischan interj. 26
hiskelig 25
o-hiskelig 25
hissa 38 42
hissig 'hetsig' 29 57
hissna 29 57
hitt sup. till *hitta* 33 43
på-hitt 21
hitta 6 8 21 26 27 30 33 36 37 43 51
upp-hittad 21 26
hitte pret. 33 43
hitte-lön 43
hitter pres. 33
på-hittig 21

- hätta* s. 6
ibblas 'ävlas' 30 32 49, jfr *ivlas*
icke 39 52
idissla 25
ill-battig 24 28 35 55
ill-batting 24
ill-läte 47
ill-marig 31
illa 24 28 38 42 55
illa-vuren 24 40
ilska 24
ilsk(er) 31 35 55
imma s. 28 31 41 53
imma v. 28 53
imme(n) s. 23 34
immen adj. 34
imp 'ympa' 34
in adv. 23 28 34 37 41 44 45 46
in-billa 23 28 39
in-byggd 39
in-föding 41
in-hus 37
in-hägna 44
in-hägnad 44
In-längan 46
in-sjö 37
in-till 31
in-åt 39
ing-marig 34 39
ingen 23 28 31 37 39 44 46
ingen-stans 31 39
ingen-ting 23 42 54 55
inget 42
ink 34
innan 23 28 31 37
innan-för 23
innan-före 37
innande 23 34
inne 23 28 31 37 39 41
innerst 23
inom-skärsfiske 46
inre 23
för-intad 23
inte 23 28 31 32 34 37 39 41 44 46 54
intet 23 41
ister 35 57
ister-band 25 29 35 45
- ister-grevar* 35
plock-ister 25
istra(n) 25 35 42 45 57
ivlas 'ävlas' 25 32 35 49; jfr *ibblas*
ut-kedsnad 25 57
kibbig 21 27 49
kickla 22 27 28 30 52
kicklig 22 28 52
kidde 46 52
kifta 25 29 32 35 36
kikna 30
kill 24 55
killla 'kittla' 28 55
killig 'kittlig' 24 55
killing 55
geta-killingar 42
killna 'trötta ut' 28 55
kimma 23 31 53
ut-kimmad 23
kind 31
kind-tand 23
kink 23
kink-påse 34
kinka 'gnälla' 23 31 44
kinka 'känka' 23
kinkig 23
kinna 'mota, gena' 28
kipp-skodd 21 27 33 36 48
kippa 30 48 49
kippe s. 21 48
kippe adv. 21 30 33 36 48
kisse 38 57
kist-botten 42
kista s. 25 27 29 32 35 38 42 45 57
dyng-kista 25
kiste-botten 25
kiste-lock 29
kitt 51
Kitta n. pr. 51
göka-kittan 41 51
kitts 'kitt' 30 51
kittsa 21 43 51
kivna 25
kledra(n) 41 52
klena v. 23
klende pret. 23
klent sup. 23

- klient* adj. n. 23 26 31 44
klibba v. 21 26 49
fast-klibbad 21 49
klicka 43
klidd s. 22 52
klidda v. 22 26 52
kliddig 22 52
klifft 'klippt' 25
klifste 'klippte' 25 42
klinga v. 31
klinga(n) 39 42
klink 42
klinka s. 23 28 34 37
klinka v. 23 28
klinkte pret. 42
klipp s. 21
klipp-vägg 21
klippa s. 21 26
klippa v. 21 26 27 30 36 38
klippare 21 27
klippte pret. 36 38 57; jfr *kliffte*
klippt(er) part. 36 57; jfr *klifft*
klipsk 21
klirpa v. 25
klister 18 25 57
klister-borste 25
klistra v. 25
knekta-bössa 43
knippa s. 27
knippel 49
knippet 33
knipplet 40
knirka 25 31 56
knispa s. 35 36
knispa v. 25
knivd(er) 25
knix s. 22
knixa 22
knä 9
korinter 23
krets (-ss) 42 47
kri 'kriga' 33 50
kricken 'krikon' 33
kridda 'krita' 33 52
kring 23 28 42
kring-fluten 23, -flutet 42
i-kring 37
om-kring 44
rintenom-kring 34
rundalom-kring 34
kringla s. 23
krings-vid 23
krisk-äpple 26 35
kriska v. 25 57
krisko 'skridsko' 25 29 35
kristen 40
kristna v. 26 29 36
kristning 29
kristninga-hätta, -kalas, -namn 36,
 -pinka 26, -tröja 36
kritt sup. till *kri* 33 50 51
krittel 27 51
kvick adj. 22 28
kvick-hast 22
kvicke s. 30
kvickna v. 22 31
kvickt adj. n. 31 43
kvinn-folk 31 54
kvinna 23 31 37 46 54
farbror-kvinna 34 44
morbror-kvinna 34
sona-kvinna 23 34
kvist 26 29 32
kvista 32
kvitta v. 21 27 51
kvitto 43 51
källa s. 29 31 55
kärve 25
käxla 22
led adj. 39
leda v. 30 33 37 50
ledde pret. 33 43 52
leddes 'var ledsen' 33 52
ledsam (-ss-) 26 57
ledsen (-ss-) 26 32 45 57
left sup. 'levat' 25 26 35; jfr *levt*
leksen adj. 22
lekt sup. 22 39
lekte pret. 22 39
lem s. 6 16 23 39
lent adj. n. 31
ann-lessare 'annorledes' 36 57
less inf. 'ledas' 36 57

- leta* v. 21
lett adj. n. 33 39 50 51
lett sup. till *leda* 30 33 37 50
lett sup. till *leta* 21 50 51
lette pret. till *leta* 21 50 51
levde pret. 25 26 35 45 57
levt sup. 45 57; jfr *left*
ligga 28 31 34 36 37 39 41 46 53
ligge-höna 22 28
ligger pres. 22 37 43
liggit 'legat' 37 39
lik- 53
lika adv. 33
lika-dant 22 27 43
lika vuret 41
lika-väl 22 27 28
likna v. 18 19 22 27
liksta 33 36
likste 22 27
likt n. 30
gåt-likt 43
lilja 24 55
svärds-lilja 24
lill-kovall 'liljekonvalj' 35 55
lilla, -e 31 44 55
 lille-finger 24
 lille-kovall 'liljekonvalj' 24
 lille-nisse 24
lim 6 16 41
vit-limma 23
limpa 23
limpe-bröd 23
lind 28 31
lind-bast 34
lind-drag 23
linda s. 23
linde 28 41
linde-trä 23
linden b. sg. 23
linka v. 37
linn-tyg 31 37 54
linne 41
linnen adj. 23 28
linnet adj. n. 34
lirka v. 25 32 56
list 'barn-linda' 26 36 47
dörr-list 26
- golv-list* 26
listig 26
litsor 41 51
litt adv. 21
litte adv. 43 46
littet 46
livs-tid 29 56
läm s. 6
lämde 39 43
lämna 28 31 34 36 37 39 43
över-lämna 43
lämning 28 31
lämt 'lämnat' 43
läpe 33
läppa s. 49
läppe 30
läpper(na) 33 38 49
manilla-färgad 24 55
medlen b. pl. 39 52
mellan 31 35 44 55
mende pret. 31
mette 'metade' 30 50 51
mickel 22
mickels-mässa 22
midd s. 'mitt' 33 52
middag 22 37 41 43 52
efter-middag 22 33
för-middag 39
midhtags-dags 22
midhtags-dragning 37
midden b. sg. 33
midsommar 26 32 42
midsommars-dagen 36
midsommars-tiden 45
mild s. 35
milda 'töa' 24 28 35 55
milde-väder 24
mild(er) adj. 24 27 28 55
o-milt 24 56
milt 'mjälte' 28 35 55
milte 'mjälte' 24 42 55
min pron. 16 50
minder 'mindre' 23 28 31 44 54
mink-farm 44
minka 'sto, märr' 23
på-minna 23
minnas 28 31 37 54

- minne* 28 37
minns 41 44
minsingen 'åtminstone' 34
minska 23 28
minst 23 28 31 54
minsten 23
minstens 'åtminstone' 44
på-mínte pret. 23
miss-habbas 36
miss-lynt 26
missna 'åtminstone' 36
åt-missna 'åtminstone' 32
missningen 'åtminstone' 46
mist sup. 32
mista inf. 26 29 32 38
miste pret. 45
taga miste 26
mistingen(s) 'åtminstone' 26 38
mistna 'åtminstone' 26
mitt s. 37 51
mitt pron. 16 17 18 21 27 37 43 46
 50 51
mitt adv. 21 39 43 51
mitt-bena 21
mitt-emellan 37
mitter-tilde 21
nick 22
nick-sticka 41
nicka 22
nicke-pinne 22
nim adj. 28 47 53 54
nimme s. 23
nimme-dugg 23
nimt adj. n. 23 39 53
nio 50
nippe 21
 på *nippen* 21
nisse s. 26
Nisse n. pr. 45
regn-nisse 32
nittio 21 33 37 50 51
nitton 21 27 37 50 52
nix s. 22
näcken 31
penne 'penna' 34
fjäder-penne 34
peppar s. 21 27 49
peppar-nejlikor 21 33
peppra 27
persilja 24 55
persilje-säng 24
pick-luva 39 52
pickel-huva 34
pigg s. 22 31
pigg adj. 22
pigg-svin 41 43 45
ene-piggar 41
gran-piggar 41
pigge-svin 22 28 53
piggig 22
piggt n. 22 52
pilk 24 44 55
pilka 24 55
piller 24 55
pilsk(er) 'brunstig' 35 55
goddags-pilt 24 56
pims s. 23 28 34
pimsa v. 23
pingels 'pingst' 34 37 47
pingels-tid(en) 23 42
pingelste 'pingst' 31
pink 23
pinka s. 23 34
pinka v. 23
kristninga-pinka 23
pinn-häckar 34
pinna v. 23
pinna-stol 39 40
pinna-syl 24
pinne 23 24 26 28 31 37 41 54
fälle-pinne 24 44
harv-pinne 24
nicke-pinne 24
spilte-pinne 23
tull-pinne 37 39
årder-pinne 41
för-pint 24
pippla v. 21
pirkel s. 25
pirra v. 25
pisk s. 17 26 29 32 38 45 57
hår-pisk 38
piska s. 29 57
piska v. 32 57

- piska-snärt* 26
bruks-piska 26
piske-skaft 26
piss 29 38
pissa 26 29 40 45
pisse-blåsa 26
pisse-myra 45
pisse-veckan 45
plikt 22
plikta 22 39
prick 22 39
slät-prick 43
pricka 22
prostinna 28
glad-redd 22 52
redde pret. 43 52
redskap 40 45
regn 28
regna 28
relling 'reling' 29 42 46 55
rem s. 6 16 17 28 37
drag-rem 37
svett-rem 23
remetist 'reumatism' 26 57
remsa 28 29 34
pappers-remsor 23
renlig 23 28
rensling 23
rent adj. n. 31 44
resa v. 26 32 36
rest sup. till *resa* 26 32 36
reste pret. till *resa* 26 32 36
ribba s. 21 27 37 38 49
ribba v. 27 49
ricka v. 22 31
ricka-lös 22 28
rickig 22
rifs 'rivils' 29
rigg 43 53
rigga 22 53
riks-dagsman 37 41
riks-daler 39
rikt adj. n. 30
rikta 22
riktig 31 34 53
o-riktig 33
riktighet 22 53
rim s. 6 16 17
ring 24 28 37 39
ring-lekar 24
ring-vält 24
hjul-ring 37
ydda-ring 42
ringa 24 28 31 34 44
ringer pres. 46
ringla 24
rinka s. 24 28 44 45
ko-rinka 24 44
rinna 24 28 34 37
rinnel 'rännil' 37
rinten-omkring 34
risk 26 45
risp 'vinbär' 26 29 47
rispa-bär 36
rissa 'vara brunstig' 26 57
rissel 26 29 36 42
rissla 26 29 42
risslingar 26 29 42
rist sup. till *rista* 26 32
rista inf. 26 29 32 38 40 45
påsa-rista 26 36 38
ristandes 26
riste pret. 26
rister pres. 26
rita v. 18 50
rits s. 21 30 50
ritsa v. 18 21 50
rivas 56
rivs pres. se *rifs*
räkna 39 43
se v. 14 21 50
sen adv., konj. 23 24 34 37 39 41 44
sent adj. n. 23 34
sett (el. *sitt*) sup. 13 14 21 27 30 32
     33 43 50 51
för-sett 21
si v. 14 27 30 50
sicken 37
sidd s. 27 52
sidd adj. 21 22 27 50 52
siffra 25
lip-sigga 22
sigge s. 34
väl-signa 24

- väl-signat 44
sikt 22 28
upp-sikt 22
ut-sikt 22
 å-sikt 22
sikta 22 28 39
sikte 28
sikte-bröd 22 39
ögna-sikte 22
 för-siktig 22
 lung-siktig 39
sila v. 24
silde pret. 24 55
silj 'sölja' 44
silke 24 35 42 55
silke-band 42
silke-kläde 42
silke-schalar 42
sill 24 27 29 31 35 36 38 40 42 44
 45 55
sill-garn 42 44 46
lek-sill 24
lip-sill 24
silla 'sent' 38
silla-fjäll 44
silla-garn 38
silla-grå 'sillben' 35
silla-lake 24
siller pl. 44
silt sup. till *sila* 24 55
silv 'solv' 24 35 42 55
silva 'solva' 24 38 42
silva-käpp 24 42
silva-stol 24
silver 24 29 35 40 42 55
silver-sked 24
arv-silver 24
 väätta-silver 24
simma 23 28 31 39 53
simme s. 23 28 31 37 53
simpel 23
sin pron. 14 16 50
singla 24
sink 'hinder' 24
sink-samt 24
sinka s. 24 28
sinka v. 24 31
 för-sinka 24
sinkompass 34
sinne 24 28 31 54
sins s. 23 28
sinsa v. 23 28
sint adj. 28
god-sint 24 37 39 41
styv-sint(er) 24
blå-sippa 30
siska 26
sist 29 57
sista adj. 26 45
sistan 29
sistningen 26 45 57
sitt n. till *sidd* 21 27 50
sitt pron. 13 14 16 18 33 37 50 52
sitt imp. 43
sitt sup., se *sett*
sitt-bräde 33
sitt-soffa 39
sitta v. 8 21 27 30 32 33 36 37 39 46
 50 51
be-sitta 21
kvar-sittare 22
stug-sittare 22
upp-sittare 22
sitter pres. 21 33 39 46 50
skeda v. 33 50
skedning (-nn-) 23
skedde pret. 33 52
sol-skent adj. n. 23
skepp 18 49
vikinga-skepp 21
skeppa 43
skeppare 43 49
skett sup. till *skeda* 33 50 51
skick 22 37
skicka 22 26 31 37 39 41 43
skicklig 22 31 39
skickninga-bud 22 34
skift s. 25 29 57
råg-skift 29
skifta v. 25 45
av-skiftad 25
skiftat 29
skifte 40 57
skiftning 25

- skikt* 22
skilja 24 29 55
skilje-linje 35 55
skiller-blad 'skulderblad' 35 55
skilling 29 40 55
tolv-skilling 24
skillnad 24 29 35 44 45 56
skillnaden 44
om-skillnad 24
un-skillnad 35
vid-skilt 'färdigarbetat' 24 56
skimmer 23
skimra 23
skina v. 23 34
skinde pret. till *skina* 23 34
skingras 44
för-skiring 44
skink 31
skinka 24
jul-skinka 24
skinke-bit 24
skinn 24 28 31 34 36 37 44
skinn-flat 34
skinn-hårstäche 34
skinn-kompass 34
skinn-mössa 41
skinn-päls 44
fär-skinn 34
korv-skinn 24
ål-skinn 39 44
skinna 24 37
skinnare 24
skinne 41
öm-skint 24
skinte 'lyste' 41
skirk s. 25
skirk- 35
skirka v. 25
skirkel s. 25
skirkel-has 35
skirpa s. 25
ben-skirpa 25
tand-skirpa 25
skridsko (-ss-) 45 57
in-skrift 25 56
skringla v. 24 31
skringle-don 24
skräddare 33 39 52
skvittra v. 33
skärmissa 'väsnas' 26 35 57
skärva s. 32
skärvan (en sjukdom) 25 32
slem s. 10 23 28
slem adj. 10
slemmig 23
slick 22 34
grädd-slick 22
slicka 22
på slimmen 'på skrädden' 34 36 54
slinde s. 41
slinder s. 34 41 47 54
slinder- 28
slindra s. 31
slindra-stång 24
slindran b. sg. 24
slindret 39
slingra v. 24
slinkigt n. 24
slinta v. 24 28
slippa v. 21 27 33 36
slipper pres. 36
slippig 40
slirp s. 25
slirpa v. 25
slirring 25 29
smickande 28
sminke-gräs 24
smisslig 36
smitta s. 27 51
smitta v. 37 51
den smittene 'den onde' 27
snicka v. 22 28 37 39 43 53
snickare(n) 22 28 37
snickarna 43
snickra v. 37
snipp s. 21
örna-snipp 40
på sniske 36
snitt s. 22 26 51
snitta s. 22 51 52
spela v. 24
spelde pret. till *spela* 24
spelt sup. till *spela* 24
upp-spelt 24

- spelte* pret. till *spela* 24 40 46 56
spenslig 23
spets 51
spets-arsad 40
hardanger-spets 22
be-spetsa 22 51
spett 30 37 39 50
hack-spett 41 50
spick-gädda 43
spicke 22 53
spicke-fläsk 28
spicke-gädda 22
spicken 'rå' 31
skit-spigg 28 53
spilkum se *spill-kopp*
spilla 29 31 55
spill-kopp 'spilkum' 24 35 36 55
spilt 'spilta' 29 31 56
spilt-flake 35
spilta s. 24 35 38 56
spilta v. 'spola garn' 24 31 35 42 56
spilte-pinne 24
spilte-rock 24
spilte-tuta 24
spillet 'spiltan' 42
spindel 28
sping-kniv 42
springa s. 'sticka' 28
springa v. 'spänta' 24 28 31 34 37 42 44
spinge-kniv 24
spink 24 28 31 34 47
gull-spink 24
snö-spink 24
spinkar pl. 34
grön-spinkar 42
spinn-rock 41
spinna 24 28 31 37 44 54
spinne-rock 37
spiss 'splits' 29
spissa 'splitsa' 29
splitsa (-ss-) 45
spricka s. 22 28
spricka v. 22 28 43
örna-spring 44
springa v. 24 28 31 37 44
sprint s. 28
spritt sup. 30 50
spritt adv. 22 51 52
spritta 43 51
sprittande 27 51 52
steckt sup. 22 33 43 53
glöd-steckt 41
stekte pret. 22 33 41 43 53
stel adj. 25
stelna v. 24 26 56
stelt adj. n. 24 56
sten 9
sten-kaka 34 42
sten-kakor (*sting-*) 24
stick 22
stick-täcke 39
sticka s. 22 28 31 33 34 36 37 39 43
45 53
sticka v. 22 28 31 33 37 43 45
bind-sticka s. 34
lunn-sticka 43 46
nick-sticka 41
söm-sticka 39
törn-sticka 34
stickade 43
stickat 43
stick'e 'stycke' 53
stick'e-båge 22
stick'e-stakafot 41
stick'e-tröja 43
stickel s. 34
stickel-bär 31 41
sticken adj. 22 28
sticken-pors 28
stickerska 22
stickna v. 22 34
bind-stickor 22
stift 'stålpenna' 25 57
stil s. 6
still 24 29 31 35 42 44 46 55
stilla adv. 6 38 55
stillna 29 44 55
stillt 29 42 44 45 55
stim s. 23 31 53
fish-stim 23
ort-stim 23
stimma 31
stink s. 34
stinka sv. v. 'stänka' 24 28

- stinka* st. v. 'brista' 24 31
stinke-vatten 24
pärna-stinn 24
trumf-stinn 24
stinn(er) adj. 24 28 44
kroa-stinner 24
stint s. 44
stirdhma fsv. v. 26
stirr s. 25 29
stirr- 56
stirra 25 29 31 56
för-stirra 31
stirr(e)bock 25 31 44
stirrig 25 29 31 56
streck 28
strigla 22
strimlig 23
strimma s. 23
stritt adj. n. 33 50
stritta v. 22 51
strittsen adj. 22 51
stänka se *stinka* sv. v.
svedde pret. 22 52
svepa 49
swept sup. 21 45 49 57
in-swept 21 26 49
swepte pret. 21 45 49 57
svetsa (-ss-) 45
svett s. 22 27 33 36 41 50 52
svett adj. 22 27 39 50 52
svett-balja 33
svett-rem 22
svettas 22 50 52
svetten b. sg. 39
svettna 27 50
svicka s. 41
svikta 22
svimla 23 28 31 34 39 47 54
swimlade 41
swingel s. 31 39
brunn-swingel 24
svink-ärende 24
sviss 26
tecken 28
för-teckning 22
teln 42 44 46 56
bly-teln 44
telna 44 56
tenn 23
tenn-fat 23
för-tent sup. 23
för-tente pret. 23
ticken 'sådan' 37
sommar-tidd adj. 22
winter-tidd adj. 22
tidd(er) adj. 22 33 52
tids-födriv 46
tigga 22 27 31 37
tiggde 41 53
tigge-gubbe 22
tilde 25 29 35 42 47 56
akter-tilde 25
golv-tilde 25
log-tilde 35
mitter-tilde 25
stäv-tilde 25 42
östa-tilde 40 42
tilj 'tilja' 31
tilka v. 31
till-bringare 25
tilla 'skjuta nya skott' 25
plog-tilla 'tilta' 25 55
tillas v. 35 55
tilling 'telning' 25 55
tillna sig 'leda sig' 25
plog-tilta 35
tim-peng 39
timjan 23 41 54
timmar 43
timme 23 28 31 34 37 39 53
ruv-timme 23
timmer 26 41 43
timmer-bocken 43
timmer-karl 34
timmer-man 23
in-timmer 23 28
timra 31
timret b. sg. 23
ting s. 28 44 46
ingen-ting 24 42
o-ting 24
tinga 24 28 31
tinglig 24 28 31 34
av-tinkad 24

- tinna-band* 44
tinnar s. 34
trind-tinnar 24
nubb-tinnarna 24
tinne 24 39 44 45
tinning 23
tipp s. 33 49
tippa s. 21
tippig 43
tipplatå s. 21
tirpa s. 25
tisdag 26 57
tispa s. 26 45 47
vatten-tispa 26
tissla v. 26
tistel 42 57
vass-tistlar (-ssl-) 26
titt s. 21 51
titt adv. 21 50 51
titta v. 21 27 30 37 43 51
tixa v. 22 28 31
trifs 'trivs' 25 29
trifts 'trivts' 25
trill s. 24 55
trilla s. 24 29 31 44 55
trilla v. 29 31 44 55
smör-trilling 38 55
trilsk 24 55
trilskas 24 55
trind adj. 28
trind-kaka 34
trind-lagd 24 34
trind-tinnar 24
trinda adj. pl. 44
trippa s. 21
trippa v. 21
trippel s. 21
trissa s. 26 29 38
buk-trissa 26
väv-trissa 26
trivas 56
trivdes pret. 25 29 40
trivs se *trifs*
tvilla 'få tvillingar' 24 55
tvillat sup. 42
tvilling 31 38 55
tvinga 28 31
tvinn-stol 24
tvinna 24 28 31 44 54
tvinnade 41
tvist 42
veck 22
vecka(n) 22 37 39 41 43
fruntimmers-veckan 22
pisse-veckan 43
veckig 22
vecko-räkning 41
vecko-viller 22
vem 23 26
vespa s. 26 29 38 47
vespe-bo 42 47
vespe-stucken 26
vessla 29
veta inf. 27
vete- 51
vete-bröd 22 26 50
veterligt 43
vett s. 18
o-vett 22 50
vettans 33
vettig 18 22 37 39 50 52
vicken 'vilken' 28 31 37
vicker 37 41
vicket 'vilket' 22 34
vid adj. 21 27 50 51
vidd s. 22 52
vift 25
vifta 25 26
viga v. 52
vigsel 22 52
vikt s. 22
vikting 22
vild-basing 24 56
vild-lappaskott 24
vilda adj. pl. 29 56
vild(er) 25 29 56
vilja s. 25 55
vilja inf. se *villa*
väl-vilja 25
vilje s. 29 55
vilje-kraft 25
vilje-väder 29 35 55
vilka v. 25 31
vill pres. 25 29 35 38 44 46 55

- vill* 'vilse' 24 31 55
vill-samt 40 55
villa 'förvilla' 31 55
villa inf. 'vilja' 25 29 35 38 46 55
villat 'velat' 29 35 55
ville pret. 29 35 38 46 55
råd-vill(er) 24
vecko-viller 24
villo-vägar 24
villor 'hus' 42 55
vilse 25 26 56
vilt adj. n. 25 29 56
vimla 23
vimsen 43 54
vind s. 24 28 31 34 35 37 41 44 45
vind-kula 35
vind-skida 44
vind-ögd 34
bide-vind 41
sjö-vind 37
virvel-vind 24
nyst-vinda 24
vind(er) adj. 24 28 39 44
sned-vindska 23
vinga-tyget 42
å-vingas 35
vinge 24 28 37 44
spele-vink 24
vinka 24 28 44
vinkel 24 28
vinkel-smäck 35
vinn-lägga 34
vinna 24 28 44
vinst 24 28
vinter 24 28 34 35 36 37
vinter-bråtan 34 35 36
vinter-fiske 24
vinter-gatan 41
vinter-månaden 41
vinter-tiden 37 41 44
vintrarna 41 44
vippa s. 21 27 40
vippa v. 21 27
vass-vippa 21
virja 'gnägga' 25 29 35 36 42
virka v. 25
virke-nål 25
blå-virra 25 29
vit-virra 25 29
väder-virra 35 36
virvel 25 44
virvel-vind 25
virvla 25
visa v. 26 27
viska 'tala lågt' 26 45
viska 'borsta' 26
viska s. 29
björk-viska 26
viskning 26
visp 26
vispa v. 29
vispa-gren 26
visserligen 26
vissla 29
visst sup. 'vetat' 26
visst adj. n. 26 29
visste pret. 26 27 35
vist sup. till *visa* 18 26 27 57
viste pret. till *visa* 18 26 27 45 57
visten adj. 26
vit adj. 17 21 27 39 50 51
vitna 43 50
vitt n. till *vid* adj. 21 27 50 51
vitt n. till *vit* adj. 17 21 27 39 50 51
vitta v. 17
vitten s. 22 51
vittja 21 33 43 51
vittna 27 29 51 52
vittne 27 29 51 52
vittnes-börd 22 26 51
vrensk s. 28 34
vrett 'litet borr' 27 51
vrick s. 22
vrick-borr 51
vricka 22
vrist s. 26 29
zink-spannar 42

Innehållsförteckning

Kring de korta vokalerna <i>i</i> och <i>e</i>	3—59
Inledning	5
Materialet	21—47
Förkärla:	21
Ramdala	27
Sillhövda	30
Åryd	36
Torhamn	40
Diskussion av materialet	48—57
Från grafem till fonem	48
Fonemdistribution	48
Sammanfattnings	58
Register	60
Innehållsförteckning	75

Skrifter utgivna genom Landsmålsarkivet i Lund

---

1. GUNNAR HEDSTRÖM Sydsmåländska folkmål I. Inledning, studier över vokaler i starktonig ställning (1932).
2. NATAN LINDQVIST Sydväst-Sverige i språkgeografisk belysning 1—2 (1947).
3. P. N. PETERSON Ordbok över Valldamålet (1935—46).
4. GÖSTA SJÖSTEDT Studier över r-ljuden i sydkandinaviska mål (1936).
5. INGEMAR INGERS Studier över det sydvästskånska dialektområdet (1939).
6. Folkminnen och folklivsskildringar från Glimåkra socken i nordöstra Skåne. Texter på dialekt, författade av J. SVENSSON och V. IVARSSON, utgivna av GÖSTA SJÖSTEDT (1949).
7. GUNNAR HEDSTRÖM Ordstudier i anslutning till P. Rydholms anteckningar om Långarydsål i Västbo. I—II: 1 (1948—50). II: 2 (1954).
8. SVEN BENSON Studier över adjektivsuffixet *-ot* i svenska (1951).
9. SVEN BENSON Bleatingska dialektstudier. I (1956). II (1981).
10. Ordspråk, ordstäv och talesätt från sydvästra Småland. Med inledning och kommentar av STEN-BERTIL VIDE (1957).
11. HUGO ARESKOUG Studier över sydöstskånska folkmål I (1957).
12. Studier i nordisk språkvetenskap (1958).
13. Smålands minnen. Texter ur Föreningens för Smålands minnen album. Utgivna med historisk och bibliografisk orientering av STEN-BERTIL VIDE (1961).
14. JOËL WANGÖ Ordbok över Knäredsmålet (1963).
15. SVEN BENSON Südschwedischer Sprachatlas. 1—4 (1965—70).
16. JOHN JACOBSSON Skreamålets ordförråd omkring 1900 (1966).
17. STEN-BERTIL VIDE Sydsvenska växtnamn (1966).
18. DAVID KORNHALL Sydsvenska fisknamn (1968).
19. BERTIL EJDER Dagens tider och måltider (1969).